

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 DP Amsterdam
Tel. 243739

89

1 9

(060.555) 061.22: 347.705 : 347.70.031.

Inhoud

Voorwoord	3
<hr/>	
Buma	
Kerncijfers	4
Direktieverslag over 1989 aan het bestuur	5
Voorstel van de direktie aan het bestuur	9
Voorstel van het bestuur aan de ledenvergadering	11
<hr/>	
Jaarrekening 1989	
Balans per 31 december	12
Exploitatierekening	14
Toelichting op balans en exploitatierekening	15
Verantwoording exploitatie en verdeling auteursrechten	22
Accountantsverklaring	23
<hr/>	
Stemra	
Kerncijfers	24
Direktieverslag over 1989 aan de algemene vergadering van aangeslotenen	25
Voorstel van de direktie aan de algemene vergadering van aangeslotenen	30
Voorstel van het bestuur aan de algemene vergadering van aangeslotenen	30
<hr/>	
Jaarrekening 1989	
Balans per 31 december	32
Exploitatierekening	34
Toelichting op balans en exploitatierekening	35
Verantwoording exploitatie en verdeling auteursrechten	42
Accountantsverklaring	43
<hr/>	
Direktie en stafmedewerkers	44

De in dit verslag opgenomen bedragen luiden in Nederlandse gulden.

Voorwoord

'Nederland heeft recht op goede muziek'. Met deze slagzin heeft Buma/Stemra in 1989 voor het eerst het forum van de moderne publiciteit gezocht en in een TV-commercial op het belang van onze maatschappelijke bijdrage gewezen.

Wij - de auteurs en uitgevers van alle soorten muziek - vragen weliswaar iets (ons auteursrecht), maar bieden ook iets aan: een nog altijd groeiend wereldrepertoire waar iedere muziekgebruiker uit kan putten voor welk doel dan ook.

Dat muziekgebruik neemt nog steeds toe. Van jaar tot jaar zien we het groeien, niet alleen het passieve gebruik (het kijken en luisteren) door de toeneming van het aantal televisie- en radiozenders en de grote bloei van de Compact Disc, maar ook het actieve gebruik (het spelen en uitvoeren). Dat laatste zien we in de uitbreiding van het aantal groepen dat zich bezighoudt met het componeren en uitvoeren van popmuziek, in de groei van het aantal koorleden in ons land, in de groei bij de harmonie- en fanfarecorpsen, in het toenemend aantal leerlingen op muziekscholen en conservatoria.

Die groei weerspiegelt zich ook in de resultaten van onze organisaties: bij Buma nam het voor verdeling beschikbare bedrag opnieuw toe met 8%, bij Stemra steeg de totale Nederlandse inkasso met maar liefst 49%, vooral door de ontwikkeling van de Central Licensing overeenkomsten, maar ook door de spectaculaire ontwikkeling van de CD-verkopen op de Nederlandse markt. Wat ons daarbij bijzonder verheugt is de efficiency waarmee die groei wordt opgevangen. Uitkeringen vinden in een versneld tempo plaats, de lasten stijgen minder snel dan de baten, dit ondanks de extra inspanningen die nodig zijn op het terrein van de automatisering.

Dat wij ons bij al die gunstige cijfers toch niet geheel vrij van zorgen voelen, heeft te maken met het tempo waarin onze organisaties, nationaal en vooral internationaal, met veranderingen worden geconfronteerd. Intern (verbetering van de kwaliteit middels extra opleidingen) en extern (middels marktgericht denken en opereren) zetten we ons schrap ter behartiging van de ons toevertrouwde auteursrechten. Maar een breed maatschappelijk draagvlak, erkenning van de culturele en economische waarde van 'goede muziek', is daarbij geboden.

Het is een genoegen de positieve jaarverslagen van een succesvol jaar aan onze leden en aangeslotenen te kunnen presenteren. Details vindt de lezer in de cijfers en de toelichtingen van de directie. Tevredenheid spreekt eruit, optimisme ook, maar tevens het besef dat waakzaamheid geboden blijft. Een woord van welgemeende dank aan alle medewerkers, van hoog tot laag, die aan de totstandkoming van deze resultaten hun steentje bijdroegen, mag daarbij zeker niet ontbreken.

Drs A. Oosterhuis
voorzitter

Kerncijfers

	1989	1988	1987	1986	1985
(bedragen in duizenden gulden)					
Exploitatie en verdeling auteursrechten					
Auteursrechten Nederland	71.787	67.252	62.779	60.085	58.344
Baten	12.212	10.042	11.053	8.687	7.124
	83.999	77.294	73.832	68.772	65.468
Exploitatielasten	20.272	18.189	17.621	17.768	16.304
Exploitatieresultaat	63.727	59.105	56.211	51.004	49.164
Toevoeging aan voorzieningen	1.318	1.296	3.281	1.755	2.192
Beschikbaar voor verdeling	62.409	57.809	52.930	49.249	46.972
Toevoeging aan het fonds voor culturele en sociale doeleinden	6.128	5.683	5.213	4.737	4.697
Te verdelen auteursrechten					
Nederland	56.281	52.126	47.717	44.512	42.275
Door Buma te verdelen kabelgelden buitenland	1.377	947	943	1.724	-/- 180
	57.658	53.073	48.660	46.236	42.095
Nog te verdelen per 1 januari	67.070	57.250	57.153	45.667	36.306
	124.728	110.323	105.813	91.903	78.401
Verdeeld in het verslagjaar	56.212	43.253	48.563	34.750	32.734
Nog te verdelen auteursrechten Nederland per 31 december	68.516	67.070	57.250	57.153	45.667
Exploitatielasten in % van auteursrechten Nederland	28,2	27,0	28,1	29,6	27,9
Exploitatieresultaat in % van auteursrechten Nederland	88,8	87,9	89,5	84,9	84,3
Beschikbaar voor verdeling in % van auteursrechten Nederland	86,9	86,0	84,3	82,0	80,5
Indexcijfers (1985=100)					
Auteursrechten Nederland	123	115	108	103	100
Exploitatielasten	124	112	108	109	100
Te verdelen auteursrechten					
Nederland	133	123	113	105	100
Verdeelde auteursrechten					
Nederland	172	132	148	106	100
Prijsindex*	101	100	99	100	100
Loonindex*	104	102	101	101	100

* Ontleend aan gegevens van het C.B.S.

Direktieverlag

over 1989 aan het bestuur

Exploitatie auteursrechten

Wij vangen ons verslag over 1989 aan met de vermelding van het in het verslagjaar gerealiseerde resultaat, uitgedrukt in het voor verdeling beschikbare bedrag. Dat beloopt f 62.409.449, een toename ten opzichte van 1988 (f 57.809.532) ad f 4,6 miljoen ofwel 8%, waarmee onze in ons verslag over het voorgaande jaar uitgesproken verwachtingen voor 1989 ruimschoots werden overtroffen.

Deze uitkomst is de resultante van enerzijds een toename van de ontvangen auteursrechten Nederland ter grootte van f 4.535.000 en anderzijds een afname van het voor kostendekking benodigde bedrag ad f 65.000. De gesignaleerde stijging van de ontvangsten uit hoofde van auteursrechten Nederland weerspiegelt uiteenlopende ontwikkelingen in de onderscheiden exploitatie- en distributiegebieden. Het grootste aandeel in de toename leverde de exploitatie van kabel- en satellietomroep. De in deze rubriek verantwoorde ontvangsten stegen van f 11.154.000 tot f 12.930.000, i.e. 15,9%. De tesamen met de betrokken omroeporganisaties en organisaties van filmrechthebbers gesloten contracten met kabel-exploitanten, waarbij Buma tevens als gemachtigde van alle betrokken rechthebbers optreedt, betroffen in het verslagjaar bijna 4,5 miljoen kabelaansluitingen. Het gaat daarbij om de verspreiding van binnen- en buitenlandse radio- en televisiezenders, opgevangen of aangevoerd via de ether, alsmede de per satelliet beschikbare programma's Rai Uno en RTL Plus. Daar het model-kabeldoorgiftecontract per de ultimo van het verslagjaar zou expireren, vonden onderhandelingen plaats tussen de bij deze overeenkomst betrokken partijen. Deze leidden niet tot overeenstemming. Wel werd afgesproken dat de bestaande overeenkomst tot nader order, maar in ieder geval tot eind 1991, zou worden verlengd in afwachting van de uitkomsten van een door partijen uit te voeren studie naar alternatieve formules voor een nieuwe model-overeenkomst. De satelliet-televisiemarkt stond gedurende het verslagjaar in het teken van de commotie die door de commerciële initiatieven van TV 10 en Veronique te weeg werd gebracht. Het eerstgenoemde initiatief faalde: de Raad van State oordeelde dat TV 10 niet als een buitenlandse omroepinstelling in de zin van de Mediawet kon worden aangemerkt. Het 'Sterrenet' kreeg tengevolge van die uitspraak geen toegang tot de kabel en de Nederlandse kijker. Veronique, waarin de Luxemburgse omroepinstelling CLT een meerderheidsbelang verwierf, hetgeen in de naamgeving van het televisiestation: RTL Veronique tot uitdrukking werd gebracht, vond als legitiem buitenlands initiatief genade in de ogen van de Raad van State. In oktober werd de zender geïntroduceerd in ruim twee miljoen Nederlandse kabelhuishoudens, welk aantal in korte tijd werd verdubbeld. Voor het gebruik van het Buma-repertoire kwamen wij tijdig met de programma-aanbieder een bevredigend contract overeen, waarbij de netto reclame-ontvangsten van RTL Veronique prijsbepalend zijn. Gezien de ontwikkelingen tot op heden verwachten wij een toenemend aandeel zijdens RTL Veronique in onze auteursrechtontvangsten. Overigens bood de satel-

iet-televisiemarkt ons weinig goeds. Het aanbod van Sky Channel op de Nederlandse kabel werd beëindigd daar Sky Television besloot zich geheel op het Verenigd Koninkrijk en Ierland te concentreren. De zender Eurosport trad daarvoor in de plaats. Progressie werd geboekt door het abonneetelevisieprogramma Filmnet, de overige satellietzenders bleven van marginaal belang, zij het dat de radiozender Sky Radio zich redelijk voorspoedig ontwikkelde. De zender Cable One tenslotte moest afhaken op grond van een rechterlijke uitspraak, niet ongelijk aan die welke TV 10 in het hart trof.

In de rubriek Radiomuziek stegen de ontvangsten van f 7.374.000 tot f 8.337.000, een toename van 13%, voornamelijk een gevolg van zendtijd-uitbreiding en daaruit voortvloeiende prijsaanpassing met betrekking tot de nationale radiozenders. Evenwel stegen ook de ontvangsten uit hoofde van de lokale omroep relatief aanzienlijk, zij het dat gezien de beperkte budgetruimte in deze sector, die het nog steeds zonder reclame-inkomsten moet stellen, de absolute hoogte van de vergoedingen voor het muziekgebruik in de lokale omroep te laag is. De rubriek Televisiemuziek vertoonde een stijging van f 8.204.000 tot f 8.410.000, i.e. 2,5%, bij vrijwel constant gebleven zendtijd.

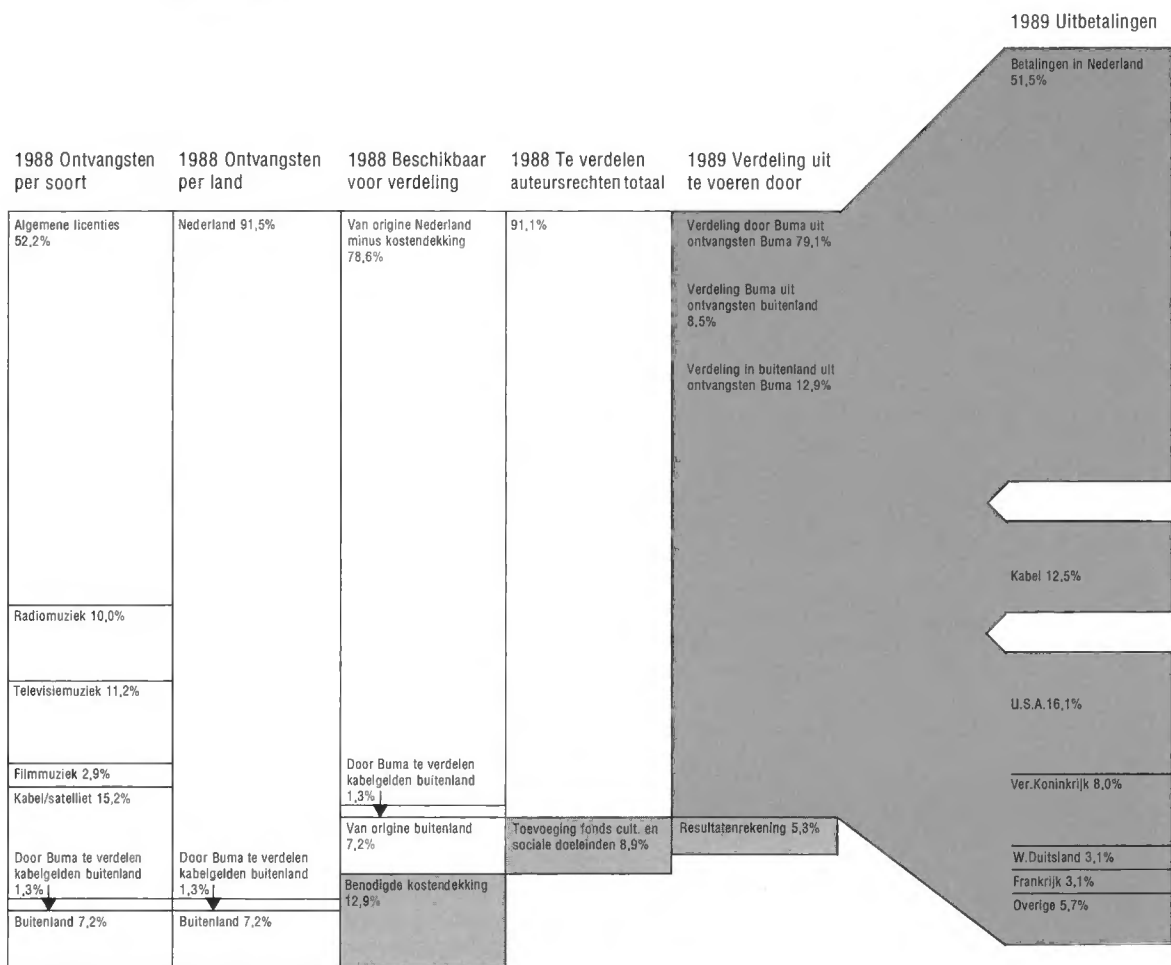
Boven verwachting gunstig ontwikkelden zich de ontvangsten in de rubriek Mechanische muziek met een toename van f 32.527.000 tot f 34.180.000, ofwel 5%. Een bevredigende toename van onze contractenportefeuille was daarvan de overwegende oorzaak; het effect van de prijsindexatie-clausule, die deel uitmaakt van onze contracten met muziekgebruikers, droeg daaraan slechts in geringe mate bij: per 1 januari 1989 steeg uit dien hoofde het prijsniveau met 0,3%. Als vorig jaar reeds gemeld, oordeelde de Regeringscommissaris bij Buma, Mr E.A.G. Brautigam, in januari 1989 over de klacht die de Raad voor het Filaal- en Grootwinkelbedrijf in 1987 bij hem deponeerde. Met uitvoerige motivering wees hij de klacht af. Noch de hoogte van onze tarieven noch de wijze van berekening daarvan achtte hij strijdig met de verplichtingen die uit het Buma-monopolie voortvloeien. Wij boden klaagster daarop aan het overleg met betrekking tot aanpassingen van onze tarievenstructuur voor achtergrondmuziek te hervatten. De Raad FGB wees dat aanbod van de hand en adviseerde zijn achterban hetzij het gebruik van achtergrondmuziek te staken, hetzij over te stappen op het huren van banden met 'auteursrechtvrije' achtergrondmuziek. Dat advies werd slechts door enkele bedrijven opgevolgd. Inmiddels sloten wij met een aantal grootgebruikers overeenkomsten voor het gebruik van het Buma-repertoire voor langere duur teneinde de continuïteit van onze contractenportefeuille veilig te stellen. In het najaar lanceerden wij de reclame-campagne 'Nederland heeft recht op goede muziek' met een groot aantal commercials op de nationale televisie en RTL Veronique waarmee wij meer dan de helft van de bevolking bereikten. Met deze campagne beogen wij de essentiële doelstelling van onze organisatie van muzik auteurs te verduidelijken voor een breed publiek. In de komende jaren zal de campagne worden voortgezet.

In de rubriek Amusementsmuziek slaagden wij er niet in de opgaande lijn van de afgelopen jaren voort te zetten. De ontvangsten namen af van f 3.556.000 tot f 3.218.000, ofwel met bijna 10%. Per 1 juli kwamen wij met de Commissie Auteursrechten van het Bedrijfschap Horeca een wijziging van ons tarief Amusementsmuziek Horeca overeen, die weliswaar een prijsstijging voor

uitvoeringen in deze sector inhield maar anderzijds ons noodzaak tot het beëindigen van onze contracten met een groot aantal impresariaten aangezien vrijwel alle uitvoeringen voor rekening van horeca-ondernemers onder de met het Bedrijfschap Horeca overeengekomen regeling kwamen te vallen. Per saldo betekende dat een flink verlies aan inkomsten, dat wij het komende jaar verwachten te kunnen opvangen. Bij de rubrieken die de 'ernstige' muziek betreffen stemt de toename voor Concertmuziek II (kamermuziek) tot tevredenheid. De inkassodaling die zich in 1988 voordeed kon nu ruimschoots gecompenseerd worden. In de rubriek Concertmuziek I (symfonische muziek) zette zich echter de inkassodaling, zij het in mindere mate, voort. Overigens nam de inkasso in alle overige 'ernstige' rubrieken toe. Al met al stemt het in het verslagjaar gerealiseerde totaal aan ontvangen auteursrechten Nederland - f 71.787.000 tegenover f 67.252.000 in 1988, een toename van 6,7% - ons tot voldoening.

Verdeling auteursrechten

In het verslagjaar werd een bedrag ad f 61,5 miljoen in verdeling genomen tegenover f 50,7 miljoen in het voorgaande jaar. Wij slaagden er wederom in de datum waarop de traditionele jaarafrekening plaats vond enkele weken te vervroegen, dit in het kader van het voornemen om geleidelijk, in de loop van enkele jaren, de jaarafrekening een aantal maanden te vervroegen zodat te zijner tijd deze omstreeks september kan plaatsvinden in plaats van tegen het einde van het jaar als gedurende de laatste jaren gebruikelijk. Van het in totaal in verdeling genomen bedrag ad f 61,5 miljoen had f 56,2 miljoen betrekking op auteursrechten Nederland en f 5,3 miljoen op auteursrechten buitenland, id est door buitenlandse zusterorganisaties aan ons ten behoeve van onze eigen deelnemers afgedragen inkassi.

Ontvangsten auteursrechten 1988 en verdeling daarvan in 1989.

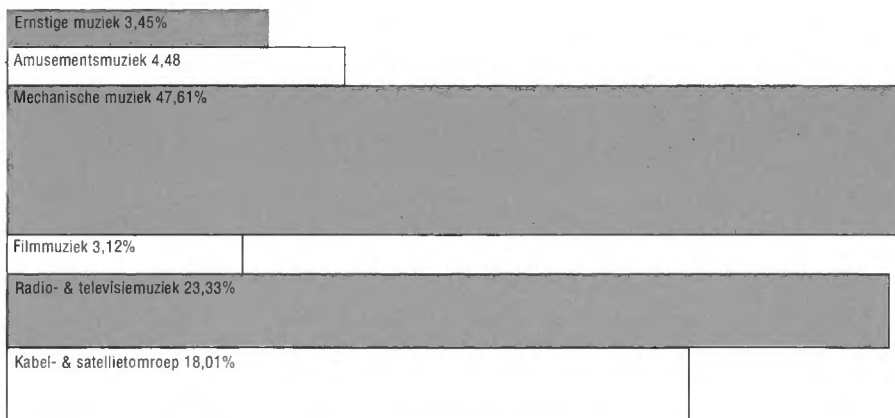
Onderverdeling

ontvangstn auteursrechten Nederland 1989

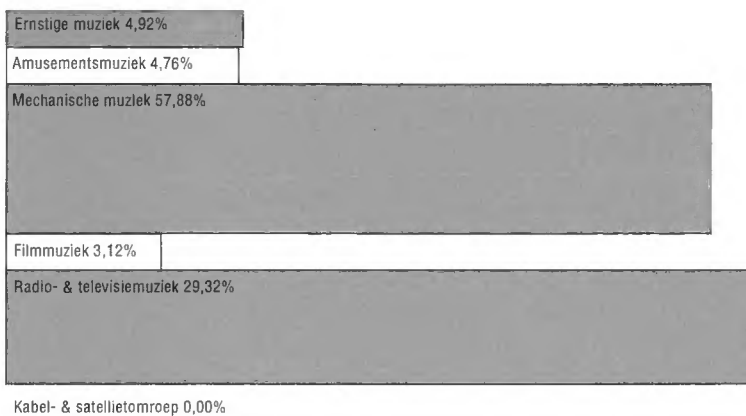
Ernstige muziek		Amusementsmuziek		Mechanische muziek	
Harmonie & fanfare	29,14%	Impresariaten	54,37%	Horeca achtergrond	38,18%
Symphonie orkesten	23,14%	Horeca amusement	21,75%	Winkel	21,80%
Zang	19,18%	Jeugdwerk	8,58%	Zieken- en bejaardenzorg	14,36%
Culturele kringen	7,48%	Schouwburgen	5,58%	Werkruimten	11,35%
Kerkmuziek	5,69%	Overige	9,72%	Horeca amusement	6,14%
Overige	15,37%			Jeugdwerk	2,43%
				Overige	5,74%

1989

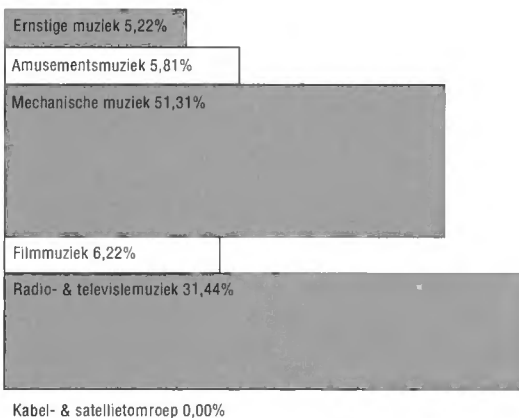
Totaal f 71,79 miljoen

1984

Totaal f 47,11 miljoen

1979

Totaal f 32,70 miljoen

Programma EK'92

Externe en interne ontwikkelingen brachten ons ertoe in de loop van het verslagjaar het trainings- en kwaliteitsprogramma EK'92 te ontwikkelen. Op 8 juni werd het tijdens een bijeenkomst van alle medewerkers gelanceerd. Nu zowel omgevingsfactoren als interne, organisatorische ontwikkelingen leiden tot steeds hogere eisen, gesteld aan het functioneren van de organisatie als geheel en iedere medewerkende afzonderlijk achtten wij een systematische inspanning, gericht op het verbeteren van Effektiviteit en Kwaliteit, noodzakelijk. Het door ons in samenwerking met Broers & Partners ontwikkelde project voorziet in een gevarieerd meerjarenprogramma van bedrijfsopleidingen op het gebied van communicatie, management en overige vaardigheden. Tegelijkertijd wordt een kwaliteitsprogramma ontwikkeld waarbinnen voor in principe alle bedrijfssectoren knelpunten die de kwaliteit van de interne en externe dienstverlening nadelig beïnvloeden, worden geanalyseerd en weggenomen. Zulks moet leiden tot het aanvaarden van concrete normen en meetbare criteria voor de verschillende bedrijfsprocessen en op wat langere termijn tot het toetsen van de feitelijke verrichtingen aan de gestelde normen. Het devies daarbij is met een Effektiever bedrijf een verbeterde Kwaliteit van onze dienstverlening te realiseren zodat onze bedrijfsdoelstelling - de collectieve exploitatie van het auteursrecht - optimaal kan worden nagestreefd en de continuïteit van onze activiteiten wordt verzekerd. De eerste resultaten van het project EK'92 geven ons het vertrouwen daarmee de juiste weg te hebben ingeslagen.

Bedrijfsresultaten

De exploitatierekening vertoont een totaal aan exploitatielasten ad f 20.271.617, een stijging met 11,5% ten opzichte van de in 1988 geboekte exploitatielasten ad f 18.188.763. Voor toevoeging aan voorzieningen was een bedrag ad f 1.318.640 (1988: f 1.296.084) benodigd, waarmee het totaal aan lasten f 21.590.257 beliep. Ook de baten namen echter aanzienlijk toe ten opzichte van het in het voorgaande jaar verantwoorde bedrag. Zij bedroegen f 12.212.259 (1988: f 10.042.270), een toename van 21,6%. Het saldo van de exploitatierekening dat het voor kostendekking benodigde bedrag vertegenwoordigt, beloopt aldus f 9.377.998 (1988: f 9.442.577). Dit houdt in dat het voor uitkering beschikbare bedrag fractioneel meer toeneemt dan uit hoofde van de stijging van ontvangen auteursrechten verklaard kan worden. Wederom - voor het vijfde jaar in successie - verbeterde daarmee de kosten/baten verhouding, zoals de onderstaande cijfers illustreren:

Jaar	Ontvangen auteursrechten Nederland	Voor verdeling beschikbaar bedrag	Voor kosten dekking benodigd bedrag
1984	47.107	35.556	11.551
1985	58.344	46.972	11.372
1986	60.085	49.249	10.836
1987	62.779	52.930	9.849
1988	67.252	57.809	9.443
1989	71.787	62.409	9.378

(bedragen in duizenden guldens)

Aan bovenstaande cijfers kan de volgende conclusie verbonden worden: stegen in de periode 1984 - 1989 de ontvangsten aan auteursrechten Nederland met ca. f 24,7 miljoen ofwel met 53%, het voor verdeling beschikbare bedrag nam toe met f 26,8 miljoen, id est 75%. Het is niet in de laatste plaats te danken aan de inzet van onze medewerkers dat wij over de afgelopen zes jaar op zodanige resultaten kunnen terugzien. Wij zijn hen daarvoor erkentelijk.

Verwachtingen voor 1990

Voor het komende jaar verwachten wij een voortgaande stijging van de exploitatielasten, zij het in mindere mate dan in het verslagjaar het geval was. Ten dele zal deze lastenstijging kunnen worden opgevangen door een verdere toename van de baten, maar - voor de eerste keer sinds zes jaar - zal het voor kostendekking benodigde bedrag een, zij het beperkte, stijging vertonen. De ontvangsten uit hoofde van auteursrechten Nederland zullen zich positief ontwikkelen en vermoedelijk omstreeks f 75 miljoen bedragen. Al met al zal het voor verdeling beschikbare bedrag kunnen stijgen van de in 1989 gerealiseerde f 62,4 miljoen tot f 65 miljoen, hetgeen wij een gunstig perspectief achten. Het internationaal overleg over vormen van structurele samenwerking tussen, vooral de Europese, auteursrechtorganisaties op het gebied van de geautomatiseerde informatieverwerking wordt onverminderd voortgezet. Op wat langere termijn verwachten wij dat de beoogde samenwerking een belangrijke bijdrage kan leveren aan het functioneren van de collectieve exploitatie van het auteursrecht, in het bijzonder binnen de Europese Gemeenschap.

De directie

Amstelveen, 20 april 1990

Mr. J.H. Verhagen

Drs. G.P. Willemse

Voorstel van de directie aan het bestuur

Blijkens de jaarrekening, door ons volgens artikel 21, lid 2 van de statuten opgemaakt, belooft het totaal van de in het verslagjaar ontvangen auteursrechten Nederland f 71.787.447 (1988: f 67.252.109). Na aftrek van het voor kostendekking benodigde bedrag ad f 9.377.998 (1988: f 9.442.577) komt ter verdeling beschikbaar f 62.409.449 (1988: f 57.809.532). Wij stellen u voor het aldus ter verdeling beschikbare bedrag te verdelen over de onderscheiden repartitierubrieken als volgt, zulks met inachtneming van de gebruikelijke toevoeging aan het fonds voor culturele en sociale doeleinden:

	1989 voor verdeling beschikbaar	1989 idem na aftrek inhouding soc.cult. fonds	1988 idem na aftrek inhouding soc.cult. fonds
Concertmuziek I	594	535	528
Concertmuziek II	297	267	205
Zang- en Accordeonmuziek (IIa)	410	369	304
Kerkmuziek	99	89	78
Carillonmuziek	57	51	50
Harmonie- en Fanfaremuziek	681	613	571
Totaal ernstige rubrieken	2.138	1.924	1.736
Amusementsmuziek levend	2.395	2.156	2.492
Funktionele achtergrondmuziek	3.381	3.043	2.468
Amusementsmuziek mechanisch te verdelen over radio en televisie	25.030	22.527	21.260
Totaal algemene licenties	32.944	29.650	27.956
Radiomuziek	6.389	5.750	5.490
Televisiemuziek	7.800	7.020	6.616
Filmmuziek	2.347	2.112	1.928
	49.480	44.532	41.990
Kabel- en satellietomroep*	12.930	11.750	10.136
Totalen	62.410	56.282	52.126

(bedragen in duizenden guldens)

*De toevoeging aan het fonds voor culturele en sociale doeleinden bedraagt 10% van het voor verdeling beschikbare bedrag. Voor de bedragen welke door buitenlandse organisaties worden verdeeld gelden fraktioneel andere inhoudingspercentages.

Toelichting

In zijn algemeenheid geldt dat de bedragen die in de onderscheiden repartitierubrieken ter beschikking worden gesteld een functie zijn van twee factoren. Allereerst het aandeel in de ontvangen auteursrechten Nederland, dat aan elk der repartitierubrieken wordt toebedeeld. Op de tweede plaats de omvang van de kosten, in het bijzonder die van de inkasso en van de repartitie, die op grond van een nauwgezet kosten-allocatiesysteem worden geregistreerd en per rubriek tot specifiek verschillende uitkomsten leiden. Vooral in enkele rubrieken van kleiner geldelijk belang met een veelheid en gevarieerdheid van muziekuitvoeringen geldt, dat de verdeelkosten als zodanig het uiteindelijk ter beschikking te stellen bedrag aanzienlijk reduceren. Voortdurend wordt gestreefd - door wijziging van methoden van verkrijging en verwerking van programma's - de daarmee gepaard gaande kosten te beperken. Uitgangspunt is daarbij, dat het in iedere rubriek mogelijk moet zijn een netto bedrag ter beschikking te stellen, dat een aanvaardbare relatie heeft tot de aan de rubriek toegewezen ontvangsten.

Het beleid is erop gericht in elk der rubrieken, na aftrek van de toevoeging aan het fonds voor culturele en sociale doeleinden, een bedrag ter beschikking te stellen dat tenminste 63% bedraagt van de toegewezen ontvangsten. Deze ratio kon in een drietal rubrieken, te weten Concertmuziek II, Kerkmuziek en Carillonmuziek alleen worden bereikt door daaraan een enigszins hogere toeslag toe te kennen uit de baten uit interest en anderen hoofde, die overigens pro rata parte aan de verschillende rubrieken worden toebedeeld.

Behoudens een afzonderlijke repartitie met betrekking tot functionele achtergrondmuziek, worden de bedragen beschikbaar binnen de rubriek amusementsmuziek mechanisch verdeeld over alle in de rubrieken radio- en televisiemuziek voorkomende vermaakswerken en werken van het middengener, aan de hand van het totaal aan beschikbare programmegegevens. Die gegevens dekken het totale repertoiregebruik door alle omroepcomponenten. Het gaat daarbij niet alleen om de landelijke televisie- en radio-zendernetten, maar tevens in steeds grotere mate om de lokale en regionale omroepen, die zich geleidelijk ontwikkelen.

Met deze opzet wordt beoogd een adequate repartitie te doen plaatsvinden, tegen lagere kosten dan voorheen met betrekking tot verscheidene deelrepartities het geval was en die - dat vooral - aan objectieve criteria onderhevig is, representatief mag worden geacht voor het totaal gebruik van amusementsmuziek in den lande en waarbij tenslotte zoveel mogelijk gerechtigden betrokken zijn.

Evenals de voorgaande jaren verantwoordden wij (afzonderlijk) de opbrengsten uit hoofde van kabel- en satellietomroep. De uit dien hoofde beschikbare bedragen worden verdeeld in de vorm van toeslagen binnen de rubrieken radio- en televisiemuziek, waarbij voor zover het buitenlandse omroepprogramma's betreft, de verdeling wordt opgedragen aan onze zusterorganisaties in de betrokken naburige landen, aangezien zij immers over de totale programmegegevens beschikken en zodoende de verdeling tegen minimale kosten kan worden gerealiseerd.

De directie

Amstelveen, 20 april 1990

Mr J.H. Verhagen

Drs G.P. Willemsen

Voorstel van het bestuur aan de ledenvergadering

Onder verwijzing naar het verslag en de voorstellen van de directie, alsmede naar de door de accountants Coopers & Lybrand Dijker Van Dien gefiatteerde jaarrekening, stellen wij u voor de jaarrekening 1989, met inbegrip van het voorstel van de directie, goed te keuren en bestuur en directie conform artikel 21, lid 7 van de statuten te déchargeren, onder dankzegging aan directie en medewerkers voor de in het verslagjaar verrichte inspanningen en bereikte resultaten.

Met betrekking tot de in het verslagjaar geboekte resultaten, zowel wat betreft de ontvangen als de verdeelde auteursrechten, zien wij op een succesvol jaar terug.

Het bestuur

Amstelveen, 10 mei 1990

Drs A. Oosterhuis, voorzitter;

Mr B. Arp, Dr. K. Boehmer, Drs J. Boerstael, R. Bos, Harry de Groot, A.A. Jansen jr.,

Mw C.H. Kaagman, H. van der Meulen, J. Molenaar, C.M. Schrama en C. Smit.

Betalingsbalans

(bedragen in duizenden gulden)

Land* Organisatie	Tijdvak 1987-1989		Tijdvak 1984-1986	
	Ten goede gekomen aan	Ontvangen van	Ten goede gekomen aan	Ontvangen van
Griekenland AEPI	71	7	26	3
Bondsrepubliek Duitsland GEMA	5.489	4.062	4.627	3.807
Denemarken KODA	128	122	117	130
Verenigd Koninkrijk PRS	12.631	1.288	10.566	922
België SABAM	1.587	3.796	1.135	6.267
Frankrijk SACEM	5.367	2.944	4.714	3.522
Spanje SGAE	519	275	615	295
Italië SIAE	1.718	443	1.521	362
Portugal SPA	35	14	18	14
Totaal Europese Gemeenschap	27.545	12.951	23.339	15.322
Oostenrijk AKM	448	771	528	555
Zwitserland SUISA	805	613	723	354
Overige Europese organisaties	1.619	869	1.589	821
Totaal Europa	30.417	15.204	26.179	17.052
Verenigde Staten ASCAP	14.465	1.038	10.150	881
Verenigde Staten BMI	11.124	238	7.576	77
Verenigde Staten SESAC	74	0	63	0
Rest wereld	2.359	1.326	1.660	1.094
Totaal wereld	58.439	17.806	45.628	19.104

* Frankrijk inclusief Luxemburg; Verenigd Koninkrijk inclusief Ierland.

Balans per 31 december

Balans per 31 december 1989

	1989	1988
Aktiva		
Vaste aktiva		
Materiële vaste aktiva		
Onroerend goed	0	24.087
Computerinstallatie	2.771.972	948.385
Overige bedrijfsmiddelen	2.515.172	1.963.596
	5.287.144	2.936.068
Financiële vaste aktiva		
Effekten en onderhandse leningen	100.819.001	90.316.362
Hypotheken u/g	5.140.107	5.987.627
	105.959.108	96.303.989
	111.246.252	99.240.057
Vlottende aktiva		
Vorderingen		
Debiteuren	6.113.812	5.183.181
Omzetbelasting	3.606	2.830.516
Te ontvangen kabelgelden	3.936.976	3.418.009
Te ontvangen interest	3.813.343	3.195.970
Vooruitbetaalde kosten	2.479.553	2.771.496
	16.347.290	17.399.172
Liquide middelen		
Deposito-rekeningen	4.852.000	8.755.000
Kas en bankrekeningen	646.839	63.063
	5.498.839	8.818.063
	133.092.381	125.457.292

	1989	1988	
Passiva			
Fondsen			
Instandhoudings-/waarborgfonds	4.700.000	4.700.000	
Fonds voor culturele en sociale doeleinden	3.575.638	3.102.573	7.802.573
		8.275.638	
Voorzieningen			
Voorziening voor waardeveranderingen effecten	424.039	1.973.299	
Voorziening voor kostenegalisatie	742.830	2.267.633	
Voorziening voor vrijwaringsverplichtingen	1.243.448	790.047	
Voorziening voor herhuisvesting	0	1.001.212	
Overige voorzieningen	947.403	917.389	
		3.357.720	6.949.580
		11.633.358	14.752.153
Langlopende schulden			
Krediet-instellingen		3.049.108	0
Kortlopende schulden			
Te verdelen auteursrechten			
Nederland:			
Verslagjaar	56.285.602	52.132.414	
Voorgaande jaren	12.231.516	14.937.642	
	68.517.118	67.070.056	
Buitenlandse organisaties	8.176.582	6.700.650	
	76.693.700	73.770.706	
Buitenlandse organisaties in rekening-courant	19.830.432	17.128.191	
Aanverwante stichtingen in rekening-courant	9.332.390	11.827.750	
Buma-deelnemers	1.851.478	829.821	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	842.253	846.479	
Muziekgebruikers, credit saldi	174.606	239.399	
Derden-kabelrechthebbenden	3.991.630	3.957.773	
Te betalen vakantietoeslag	528.600	516.300	
Overige crediteuren	5.164.826	1.588.720	
		118.409.915	110.705.139
		133.092.381	125.457.292

Exploitatierkening

Exploitatierkening over 1989

	1989		1988
Lasten			
Exploitatielasten			
Personele kosten	12.435.352		11.168.656
Huisvesting	1.718.097		1.452.874
Afschrijvingen	1.241.538		1.517.502
Overige kosten	4.876.630		4.049.731
		20.271.617	18.188.763
Overige lasten			
Toevoeging aan voorzieningen	1.318.640		1.296.084
		1.318.640	1.296.084
		21.590.257	19.484.847
Baten			
In rekening gebrachte repartitiekosten:			
inzake auteursrechten/kabelgelden buitenland	71.431		62.332
inzake radio/tv Stemra	417.393		344.000
Ingehouden administratiekosten/vergoedingen wegens verrichte diensten	2.371.984		1.717.381
Onverdeelbare rechten en bagatellen	1.975.610		1.492.348
Entreegelden	23.228		19.854
Interest	7.288.542		6.371.198
Diverse baten	64.071		35.157
		12.212.259	10.042.270
Saldo		9.377.998	9.442.577
Benodigde kostendeckking		9.377.998	9.442.577
		0	0

Toelichting

op balans en exploitatierekening

Algemeen

Doelstelling van de Vereniging Buma

De vereniging stelt zich ten doel zowel de materiële als immateriële belangen van auteurs en muziekuitgevers te bevorderen, zonder winstoogmerk voor zichzelf.

In dit kader wordt ten dienste van deze doelstelling deelgenomen aan de uitvoering en bevordering van verschillende activiteiten.

Grondslagen van waardering en bepaling van het resultaat

De waardering van de materiële vaste activa geschiedt op basis van historische kostprijzen, rekening houdend met jaarlijkse afschrijvingen.

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij per post van een andere grondslag melding wordt gemaakt.

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de voor de exploitatie gemaakte kosten en andere lasten van het jaar enerzijds en de ontvangen interest, de andere baten en het - per saldo - voor kostendekking benodigde deel van de ontvangen auteursrechten Nederland anderzijds. De exploitatierekening sluit derhalve zonder saldo.

De grondslagen waarop de waardering van de activa en de passiva berusten, zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

De opstelling van de jaarrekening geschiedt volgens de gebruikelijke normen, gegeven de aard en doelstelling van de vereniging.

Balans Vaste activa

Onroerend goed

Buma en Stemra zijn met ingang van 1 juli 1987 een 10-jarige huurovereenkomst aangegaan voor het verkochte kantoorgebouw. De gezamenlijke verplichtingen over 1989 bedroegen f 1.713.589.

Computerinstallatie

De medio 1989 in gebruik gestelde computerinstallatie, waarin Buma en Stemra elk voor 50% participeren, is geleased.

De aanschafwaarde van de computer is bij de activa opgenomen, terwijl de kontante waarde van de lease termijnen op basis van een rentepercentage van 9 als verplichting in de balans is verantwoord.

Mutaties materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Onroerend goed	Computer- installatie	Overige bedrijfsmiddelen	Totaal
<u>Afschrijvingspercentages</u>		20	10 - 14,3 - 20	
<u>Stand per 1 januari</u>				
Aanschafprijs	65.100	3.478.678	5.996.945	9.540.723
Cumulatieve afschrijvingen	41.013	2.530.293	4.033.349	6.604.655
Balanswaarde	24.087	948.385	1.963.596	2.936.068
<u>Mutaties</u>				
Investeringsen +/+	0	2.812.880	1.101.604	3.914.484
Desinvesteringen -/-	26.000	210.078	4.641	240.719
Afschrijvingen -/-	-/- 1.913	779.215	545.387	1.322.689
Saldo	-/- 24.087	1.823.587	551.576	2.351.076
<u>Stand per 31 december</u>				
Aanschafprijs	0	2.812.880	3.794.576	6.607.456
Cumulatieve afschrijvingen	0	40.908	1.279.404	1.320.312
Balanswaarde	0	2.771.972	2.515.172	5.287.144

Effekten en onderhandse leningen

Onder dit hoofd zijn in de balans opgenomen:

Obligaties	47.110.446
Onderhandse leningen	43.400.000
Aandelen	10.566.295
Opties	-/- 257.740
Balans per 31 december	100.819.001

De waardering van opties en aandelen vindt plaats tegen beurskoers per jaarlultimo. Obligaties worden ten hoogste tegen pari gewaardeerd en onderhandse leningen worden tegen nominale waarden gewaardeerd. De gemiddelde gewogen rentevoet op onderhandse leningen is 6,7% bij een gemiddelde looptijd van 7,3 jaar. Waarderingsverschillen op obligaties, aandelen en opties worden ten laste/gunste gebracht van de voorziening waardeverandering effecten.

In 1989 werd het saldo van de nadelige verschillen op de bestaande portefeuille ad f 2.049.260 ten laste van deze voorziening gebracht.

De voorziening waardeverandering effecten bedraagt per 31 december 1989 f 424.040 en dient voor het opvangen van toekomstige nadelige koersverschillen.

Hypothekeken u/g

De onder dit hoofd opgenomen bedragen kunnen worden onderverdeeld naar:

	1989	1988
Hypothecaire leningen aan medewerkers	2.720.107	3.311.627
Hypothecaire leningen op bedrijfspanden	2.420.000	2.676.000
Balans per 31 december	5.140.107	5.987.627

Mutaties financiële vaste activa

De mutaties in de financiële vaste activa kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Effekten	Hypothekeken u/g	Totaal
Balans per 1 januari	90.316.362	5.987.627	96.303.989
<u>Mutaties</u>			
Verwerving/verstrekking +/+	33.967.288	111.347	34.078.635
Koersveranderingen -/-	2.049.260	0	2.049.260
Aflossingen/verkopen -/-	21.415.389	958.867	22.374.256
Saldo	10.502.639	-/- 847.520	9.655.119
Balans per 31 december	100.819.001	5.140.107	105.959.108

Vlottende activa**Debiteuren**

Onder de debiteuren zijn de volgende vorderingen opgenomen, onder aftrek van de wenselijk geachte voorzieningen:

	1989	1988
Muziekgebruikers	4.321.347	3.229.130
Leningen personeel	624.218	800.213
Overige vorderingen	1.168.247	1.153.838
Balans per 31 december	6.113.812	5.183.181

De leningen personeel hebben grotendeels een langere looptijd dan een jaar.

Liquide middelen

Het deposito heeft een looptijd tot 10 januari 1990.

Fondsen/Voorzieningen

Totaal overzicht fondsen en voorzieningen

	31 december 1989	+/ mutaties	-/ mutaties	31 december 1988
<u>Fondsen</u>				
Instandhoudings-/waarborg	4.700.000	0	0	4.700.000
Culturele en sociale doeleinden	3.575.638	6.328.567	5.855.502	3.102.573
Totaal Fondsen	8.275.638	6.328.567	5.855.502	7.802.573
<u>Voorzieningen</u>				
Waardeverandering effecten	424.039	500.000	2.049.260	1.973.299
Kostenegalisatie	742.830	1.000.000	2.524.803	2.267.633
Vrijwaringsverplichtingen	1.243.448	453.401	0	790.047
Herhuisvesting	0	0	1.001.212	1.001.212
Overige voorzieningen	947.403	323.998	293.984	917.389
Totaal voorzieningen	3.357.720	2.277.399	5.869.259	6.949.580
Fondsen en voorzieningen	11.633.358	8.605.966	11.724.761	14.752.153

Fondsen**Instandhoudings-/waarborgfonds**

Het instandhoudings-/waarborgfonds heeft ten doel de continuïteit van de uitvoering der werkzaamheden te verzekeren en dient mede ter nakoming van verplichtingen jegens derden, in het bijzonder met betrekking tot de repartitie van de volgens de jaarrekening nog te verdelen auteursrechten. Mutaties vonden in het verslagjaar niet plaats.

Fonds voor culturele en sociale doeleinden

Jaarlijks wordt ingevolge artikel 24, lid 3 van de statuten ten gunste van dit fonds 10% van het voor verdeling beschikbare bedrag ingehouden. De aldus ingehouden bedragen worden door het Bestuur bestemd voor uitkeringen aan instellingen of organisaties, die de behartiging van de ideële of de materiële belangen van componisten, tekstdichters en muzikuitgevers ten doel hebben, danwel anderszins het Nederlandse muziekleven bevorderen.

	1989	1988
Balans per 1 januari	3.102.573	2.871.510
In het verslagjaar aan het fonds ten goede gekomen:		
Dotatie verslagjaar	6.127.511	5.683.325
De met het fonds gekweekte rente	201.056	194.401
	<u>6.328.567</u>	<u>5.877.726</u>
	9.431.140	8.749.236
In het verslagjaar ten laste van het fonds gebracht:		
Dotaties aan instellingen en organisaties	4.630.000	4.510.000
Uit te betalen toeslag rubrieken ernstige muziek (20% dotatie fonds culturele en sociale doeleinden)	1.225.502	1.136.663
	<u>5.855.502</u>	<u>5.646.663</u>
Balans per 31 december	<u>3.575.638</u>	<u>3.102.573</u>

Vorzieningen**Voorziening voor waardeverandering effecten**

De voorziening dient voor het opvangen van toekomstige koersverschillen op effecten (excl. onderhandse leningen).

	1989	1988
Balans per 1 januari	1.973.299	818.594
Onttrokken/toegevoegd zijnde het koersverschil op effecten per 31 december	2.049.260	1.154.705
Additionele dotatie	500.000	0
Balans per 31 december	<u>424.039</u>	<u>1.973.299</u>

Voorziening voor kostenegalisatie

Deze voorziening is gevormd ter dekking van bijzondere lasten met een incidenteel karakter, alsmede tegen risico's waarvan de omvang niet exact is vast te stellen.

	1989		1988	
Balans per 1 januari	2.267.633		1.687.343	
In het verslagjaar werd toegevoegd	500.000		1.000.000	
Toevoeging uit voorziening voor herhuisvesting	500.000		0	
		3.267.633		2.687.343
en onttrokken inzake:				
Personele kosten	176.779		310.849	
Externe adviseurs	221.590		278.058	
Lease verplichting	239.698		0	
Operational management automatisering	3.695.860		0	
Projekt exploitatie uitvoeringsrechten	-/- 119.312		-/- 551.850	
Bijzondere huisvestingskosten	67.733		365.186	
Projekt herstructurering	0		308.235	
Incidentele personele uitkering	0		134.867	
Diverse overige posten	67.128		13.401	
	4.349.476		858.746	
Af: deelname Stemra	1.824.673		439.036	
		2.524.803		419.710
Balans per 31 december		742.830		2.267.633

Voorziening voor vrijwaringsverplichtingen

Als partij bij de totstandgekomen overeenkomsten met de kabelexploitanten inzake de auteursrechtelijke regeling voor de doorgifte van omroepprogramma's heeft Buma verplichtingen op zich genomen met betrekking tot auteursrechtelijke claims die door derden, niet terzake vertegenwoordigd door Buma, jegens kabelexploitanten geldend gemaakt zouden kunnen worden. De initiële overeenkomsten met kabelexploitanten zijn per 1 juli 1987 beëindigd en per diezelfde datum zijn overeenkomsten met een looptijd tot en met 31 december 1989 van kracht geworden. Uit hoofde van de vrijwaringsverplichtingen die uit deze overeenkomsten voortvloeien wordt jaarlijks 3% van de geïncasseerde gelden aan de voorziening voor vrijwaringsverplichtingen toegevoegd. Tevens vindt uit hoofde van de door Buma te verdelen kabelgelden buitenland een toevoeging aan de vrijwaringsvoorziening plaats, welke eveneens 3% van de geïncasseerde gelden bedraagt.

	1989		1988	
Balans per 1 januari		790.047		344.164
In het verslagjaar werd toegevoegd inzake:				
kabelgelden Nederland	443.515		394.429	
door Buma te verdelen				
kabelgelden buitenland	9.886		51.454	
		453.401		445.883
Balans per 31 december		1.243.448		790.047

Voorziening voor herhuisvesting

Deze voorziening, welke in 1987 is gevormd, werd tot een bedrag ad f 500.000 aangewend voor het operational management kontrakt automatisering en voor het overige ter verbetering van de bestaande huisvesting. Hiermee is de voorziening opgeheven.

Overige voorzieningen: Voorziening voor bijzondere projecten

Deze voorziening is gevormd ter dekking van de kosten verbonden aan projecten ter behartiging en bevordering van de belangen van auteurs en overige rechthebbenden.

	1989		1988	
Balans per 1 januari	887.877		1.471.679	
In het verslagjaar werd toegevoegd	318.640		296.084	
		1.206.517		1.767.763
Ontrokken werden:				
De kosten voor rekening van Buma inzake het Instituut Nationale Hitparade	8.670		24.795	
Bijdrage in juridische kosten Stichting Beeldrecht	10.000		10.000	
Dotatie platengala	25.000		25.000	
Dotatie fonds muziektherapie	30.000		30.000	
Diverse muziek onderzoeken	41.397		79.479	
Projekt Effektiviteit & Kwaliteit (EK'92)	75.670		0	
Kosten inzake jubileum Buma	94.531		424.960	
Jubileumuitkering personeel	0		107.930	
Satellietwand	0		77.450	
Promotie-/advertentiekosten	0		51.339	
Overige uitgaven	3.358		48.933	
		288.626		879.886
Balans per 31 december		917.891		887.877

Overige voorzieningen: Voorziening voor ingegane pensioenen

	1989		1988	
Balans per 1 januari	29.512		29.512	
In het verslagjaar werd toegevoegd	5.358		5.358	
		34.870		34.870
Ten laste werden gebracht de uitbetaalde pensioenen		5.358		5.358
Balans per 31 december		29.512		29.512

Langlopende schulden**Krediet-instellingen**

De opgenomen langlopende verplichtingen hebben betrekking op het Buma aandeel in de lease overeenkomst van de centrale computerinstallatie. Deze lease verplichting is op basis van een rentepercentage van 9 kontant gemaakt. Van deze verplichting vervalt f 649.000 het komend boekjaar.

Kortlopende schulden**Te verdelen auteursrechten**

Het onder dit hoofd opgenomen bedrag aan auteursrechten Nederland over het verslagjaar zal in de loop van 1990 worden verdeeld. Met ingang van 1987 is besloten een bedrag overeenkomend met 1,5% van de netto voor uitkering beschikbare bedragen per rubriek te reserveren teneinde daaruit suppletie-afrekeningen op grond van reclames te kunnen verrichten. Deze reservering is opgenomen in het saldo te verdelen auteursrechten Nederland voorgaande jaren.

De te verdelen auteursrechten buitenland betreffen een aantal via buitenlandse zusterorganisaties ten behoeve van aangeslotenen van Buma ontvangen bedragen die in het algemeen binnen twaalf maanden na ontvangst worden gereparteed.

Voor het verloop van de te verdelen auteursrechten, zie het afzonderlijk overzicht: Verantwoording exploitatie en verdeling auteursrechten.

Buitenlandse organisaties

De aan de buitenlandse organisaties per 31 december 1989 verschuldigde bedragen werden in januari 1990 grotendeels afgewikkeld.

Exploitatierekening

Salarissen
Sociale lasten
Pensioenpremies
Overige personele kosten
<hr/>
Toegerekend aan derden
Ten laste van de exploitatierekening

Personele kosten

De personele kosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	1989	1988
<hr/>		
11.742.631	11.210.319	
2.335.243	2.216.529	
1.855.100	1.788.344	
2.754.185	1.725.717	
<hr/>	<hr/>	
18.687.159	16.940.909	
6.251.807	5.772.253	
<hr/>	<hr/>	
12.435.352	11.168.656	

Gedurende 1989 waren gemiddeld 241 medewerkers, al dan niet met een volledig dienstverband, in dienst. Hierin zijn begrepen medewerkers die ten dele voor Stemra werkzaam zijn op grond waarvan een deel der kosten aan Stemra wordt doorberekend.

Toevoeging aan voorzieningen

	1989	1988
<hr/>		
Voorziening voor waardeverandering effecten	500.000	0
Voorziening voor kostenegalitatie	500.000	1.000.000
Voorziening voor bijzondere projecten	318.640	296.084
<hr/>	<hr/>	
Ten laste van de exploitatierekening	1.318.640	1.296.084

Interest

	1989	1988
<hr/>		
Effecten en onderhandse leningen	6.211.507	5.754.930
Deposito's	1.141.039	713.045
Banken	130.532	62.042
Overige rente-opbrengsten	360.584	366.990
<hr/>	<hr/>	
7.843.662	6.897.007	
Ten gunste van fondsen geboekte en aan derden vergoede interest	555.120	525.809
<hr/>	<hr/>	
Ten gunste van de exploitatierekening	7.288.542	6.371.198

Verantwoording

exploitatie en verdeling auteursrechten

	Nederland	Buitenland	Totaal 1989	Nederland	Buitenland	Totaal 1988
Exploitatie						
Te verdelen auteursrechten aan het begin van het jaar	67.070.056	6.700.650	73.770.706	57.250.625	8.820.333	66.070.958
In het verslagjaar ontvangen:						
Concertmuziek I	608.268			629.541		
Concertmuziek II	424.195			326.556		
Zang- en Accordeonmuziek (IIa)	498.698			481.961		
Kerkmuziek	140.796			123.112		
Carillonmuziek	80.874			78.585		
Harmonie- en Fanfaremuziek	720.972			670.888		
Amusementsmuziek	3.218.695			3.556.033		
Mechanische muziek	34.179.835			32.527.099		
Totaal algemene licenties	39.872.333			38.393.775		
Radiomuziek	8.336.919			7.374.001		
Televisiemuziek	8.409.776			8.204.250		
Filmmuziek	2.238.318			2.125.562		
Kabel- en satellietomroep	12.930.101			11.154.521		
Buitenlandse organisaties		6.785.551			5.334.722	
	71.787.447	6.785.551		67.252.109	5.334.722	
Af: Benodigde kostendekking Beschikbaar voor verdeling	9.377.998			9.442.577		
	62.409.449	6.785.551		57.809.532	5.334.722	
Af: Netto toevoeging aan fonds voor culturele en sociale doeleinden*	6.127.511			5.683.325		
	56.281.938	6.785.551		52.126.207	5.334.722	
Door Buma te verdelen kabelgelden buitenland	1.377.142			946.824		
Totaal	57.659.080	6.785.551	64.444.631	53.073.031	5.334.722	58.407.753
			138.215.337			124.478.711
In het verslagjaar in verdeling genomen	56.212.018	5.309.619	61.521.637	43.253.600	7.454.405	50.708.005
Te verdelen auteursrechten aan het einde van het jaar	68.517.118	8.176.582	76.693.700	67.070.056	6.700.650	73.770.706
Verdeling						
Uitgekeerd aan:						
Nederlandse deelnemers	25.152.339	4.960.269	30.112.608	20.849.917	6.453.699	27.303.616
buitenlandse organisaties	21.040.186	0	21.040.186	18.230.787	0	18.230.787
	46.192.525	4.960.269	51.152.794	39.080.704	6.453.699	45.534.403
Inzake kabel- en satellietomroep: buitenlandse organisaties	7.288.195	0	7.288.195	3.179.673	0	3.179.673
deswege verrichte inhoudingen	1.052.779	0	1.052.779	457.112	0	457.112
	54.533.499	4.960.269	59.493.768	42.717.489	6.453.699	49.171.188
Onverdeelbare rechten en bagatellen	1.609.662	349.350	1.959.012	473.779	1.000.706	1.474.485
In rekening gebrachte repartitiekosten						
kabelgelden buitenland	68.857	0	68.857	62.332	0	62.332
Verdeelde auteursrechten	56.212.018	5.309.619	61.521.637	43.253.600	7.454.405	50.708.005

* De toevoeging aan het fonds voor culturele en sociale doeleinden bedraagt 10% van het voor verdeling beschikbaar bedrag. Voor de bedragen welke door buitenlandse organisaties worden verdeeld gelden fractioneel andere inhoudingspercentages.

Accountantsverklaring

Wij hebben de jaarrekening 1989 van de Vereniging Buma te Amstelveen gecontroleerd.

Op grond van dit onderzoek zijn wij van oordeel dat deze jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Vereniging per 31 december 1989 en van het resultaat over 1989.

Amsterdam, 20 april 1990

Coopers & Lybrand Dijker Van Dien

Kerncijfers

	1989	1988	1987	1986	1985
(bedragen in duizenden guldens)					
Auteursrechten Nederland	181.264	121.620	84.871	74.262	80.100
Overige baten	7.019	5.570	5.874	5.994	5.391
	188.283	127.190	90.745	80.256	85.491
Exploitatielasten	12.918	11.491	10.932	10.728	9.783
Exploitatieresultaat	175.365	115.699	79.813	69.528	75.708
Toevoeging aan fondsen voorzieningen	3.990	1.834	1.817	1.264	1.812
	171.375	113.865	77.996	68.264	73.896
Gereserveerd voor na-uitkering Te verdelen auteursrechten	4.017	3.368	2.524	1.742	2.356
Nederland	167.358	110.497	75.472	66.522	71.540
Nog te verdelen per 1 januari	25.023	19.880	21.496	16.687	13.871
	192.381	130.377	96.968	83.209	85.411
Verdeeld in het verslagjaar Nog te verdelen auteursrechten	163.115	105.354	77.088	61.713	68.724
Nederland per 31 december	29.266	25.023	19.880	21.496	16.687
Exploitatielasten in % van auteursrechten Nederland	7,1	9,5	12,9	14,5	12,2
Exploitatieresultaat in % van auteursrechten Nederland	96,8	95,1	94,0	93,6	94,5
Te verdelen auteursrechten Nederland in % van auteursrechten Nederland	92,3	90,9	88,9	89,6	89,3
Indexcijfers (1985=100)					
Auteursrechten Nederland	226	152	106	93	100
Exploitatielasten	132	117	112	110	100
Te verdelen auteursrechten Nederland	234	154	105	93	100
Verdeelde auteursrechten Nederland	237	153	112	90	100
Prijsindex*	101	100	99	100	100
Loonindex*	104	102	101	101	100

* Ontleend aan gegevens van het C.B.S.

Direktieverslag

over 1989 aan de algemene vergadering van aangeslotenen

Ontwikkelingen op de geluidsdragersmarkt

Ook in 1989 zette de CD zijn opmars in de wereld voort. Het aantal productieplaatsen nam aanzienlijk toe, waarmee een einde kwam aan de lange levertijden uit de voorgaande jaren.

Door de onderlinge concurrentie daalden de prijzen van CD's en afspeelapparatuur, met als gevolg dat grotere kopersgroepen, met name ook het jongere publiek, toegang tot deze nieuwe geluidsdrager kregen.

In 1989 werd in de Nederlandse huishoudens een penetratiegraad van CD-apparatuur van ca. 40% bereikt, waarmee ons land koploper was in verhouding tot de andere Europese landen. Toch is de omzet van CD-afspeelapparatuur in ons land in het afgelopen jaar minder snel toegenomen dan in voorgaande jaren en is als gevolg daarvan op den duur een stagnatie in de omzet van CD's niet uitgesloten. Voor het eerst werden ook illegale CD's aangetroffen; hierop komen we verder in dit verslag nog terug.

Genoemde ontwikkelingen gingen ten koste van de analoge grammofoonplaat, die in ons land bijna geheel van het toneel is verdwenen. Ook de omzet van de musicassette, die de laatste jaren een kleine opleving beleefde, liep verder terug. Ter illustratie: in 1978, het topjaar uit de geluidsdragershistorie, werden in Nederland 56 miljoen geluidsdragers verkocht, waarvan 36,5 miljoen LP's, 5,5 miljoen MC's en 14 miljoen singles. In 1989 waren deze cijfers: 4,3 miljoen LP's, 3,2 miljoen MC's, 4,2 miljoen singles en 26,5 miljoen CD's, waarvan 2,9 miljoen CD-singles, in totaal 38,2 miljoen geluidsdragers. Dit betekent dat in aantallen de markt zich nog steeds niet heeft hersteld. De geldomzet echter steeg van ca. f 600 miljoen in 1978 tot f 900 miljoen in het afgelopen jaar. Het grotendeels verdwijnen van de single, die een belangrijke functie had als introductie voor nieuw repertoire en als trailer van de albums, lijkt gepaard te gaan met de opkomst van de zogenaamde CD-single, waarvan het afgelopen jaar een omzet werd bereikt van 2,9 miljoen stuks, een verviervoudiging ten opzichte van 1988. Verwacht mag worden dat deze nieuwe CD-vorm de komende jaren een belangrijke plaats op de markt zal gaan innemen. De CD-video omzetten zijn tot nu toe nagenoeg te verwaarlozen en hebben tot op heden aan de hooggespannen verwachtingen niet beantwoord, dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Japanse markt waar de CD-video een belangrijk fenomeen is.

Naast het feit dat de West-Europese CD-markten nog geenszins verzadigd zijn mogen wij ook verwachten dat als gevolg van de recente ontwikkelingen in Oost-Europa de CD ook daar de analoge plaat zal gaan belagen en uiteindelijk verdrijven. Tot nu toe was de CD immers voor die gebieden nog een onbereikbaar fenomeen, nu echter begint de export schoorvoetend op gang te komen en zijn er reeds plannen bekend om in Oost-Europa de eerste CD-fabrieken te starten.

Wat de regeling van het mechanisch reproductierecht

betreft is onder invloed van de eenwordende markt in West-Europa een nogal structurele verandering opgetreden. Stemra heeft, zoals in het vorig jaarverslag reeds werd vermeld, enige jaren geleden het initiatief genomen tot ontwikkeling van het zogenaamde 'Central Licensing' systeem voor de grote multinationale industrieën in West-Europa. Dit systeem werd door Stemra in 1988 voor Europa daadwerkelijk ingevoerd en bereikte in 1989 zijn volle omvang. Het blijkt, na enige aanloopmoelijkheden, zeer goed te functioneren. De opbouw van de gegevensbestanden, die nodig zijn voor de inkasso en de verdeling, stelt zeer hoge eisen aan onze organisatie en vraagt optimale inzet van de leiding en de medewerkers. Het is verheugend thans te kunnen vaststellen dat in 1989 onze doelstellingen op dit punt ruim gehaald zijn. Naast de aanvankelijke administratief/technische problemen waarmee wij geconfronteerd werden dreigden ook andere obstakels ons parten te spelen; met name blijken snelle internationale valuta-transfers binnen de EG nog al eens op moeilijkheden te stuiten. De internationale bankwereld is nog niet ingespeeld op snelle en accurate overmakingen van geld, hetgeen een van de pijlers van het Stemra-model is. Ook hier blijkt nog eens dat niet van één markt gesproken kan worden zolang er op monetair gebied niet een grotere mate van harmonisatie bestaat, hetzij door één Europese munt, hetzij door vaste wisselkoersen. Het Central Licensing systeem, dat aanvankelijk sterke weerstand van onze zusterorganisaties ondervond, is inmiddels ook door een hunner ingevoerd. Wij worden steeds meer bevestigd in onze stelling dat het Stemra-model een juist antwoord is voor het licentiëren van geluidsdragers binnen de Europese gemeenschap, waar voor afzonderlijke lokale auteursrechtregelingen van internationale catalogi geen plaats (meer) is.

Ondanks een voortgaande eenwording van Europa zijn echter de structuren van de muziekindustrieën nog nauwelijks gewijzigd. De multinationale grammofoonplatenmaatschappijen hebben weliswaar hun productie gecentraliseerd maar de distributie is sterk regionaal georiënteerd gebleven. Met betrekking tot de wetgeving op het terrein van het auteursrecht zijn de aanpassingen nog geringer. Er is binnen Europa nauwelijks sprake van harmonisatie, zodat er nog grote verschillen met betrekking tot de beschermingsduur, de vergoeding voor het privé-kopiëren en de verhuur bestaan. Voorts kennen de diverse Europese landen belangrijke afwijkingen in de mate van overheidsbemoeienis met de auteursrechtorganisaties. Dit alles gevoegd bij de afwijkende culturen en de taalverschillen binnen de EG valt te verwachten dat de onderscheiden markten het komende decennium onverkort zullen voortbestaan en een verschillende marktbenadering zullen blijven vereisen, hetgeen betekent dat het voortbestaan van de auteursrechtorganisaties van het grootste belang blijft. Het zijn immers de auteursrechtorganisaties geweest die erop kunnen bogen in Europa op het terrein van wetgeving en tarieven resultaten te hebben bereikt die gunstiger voor rechthebbenden zijn dan elders in de wereld.

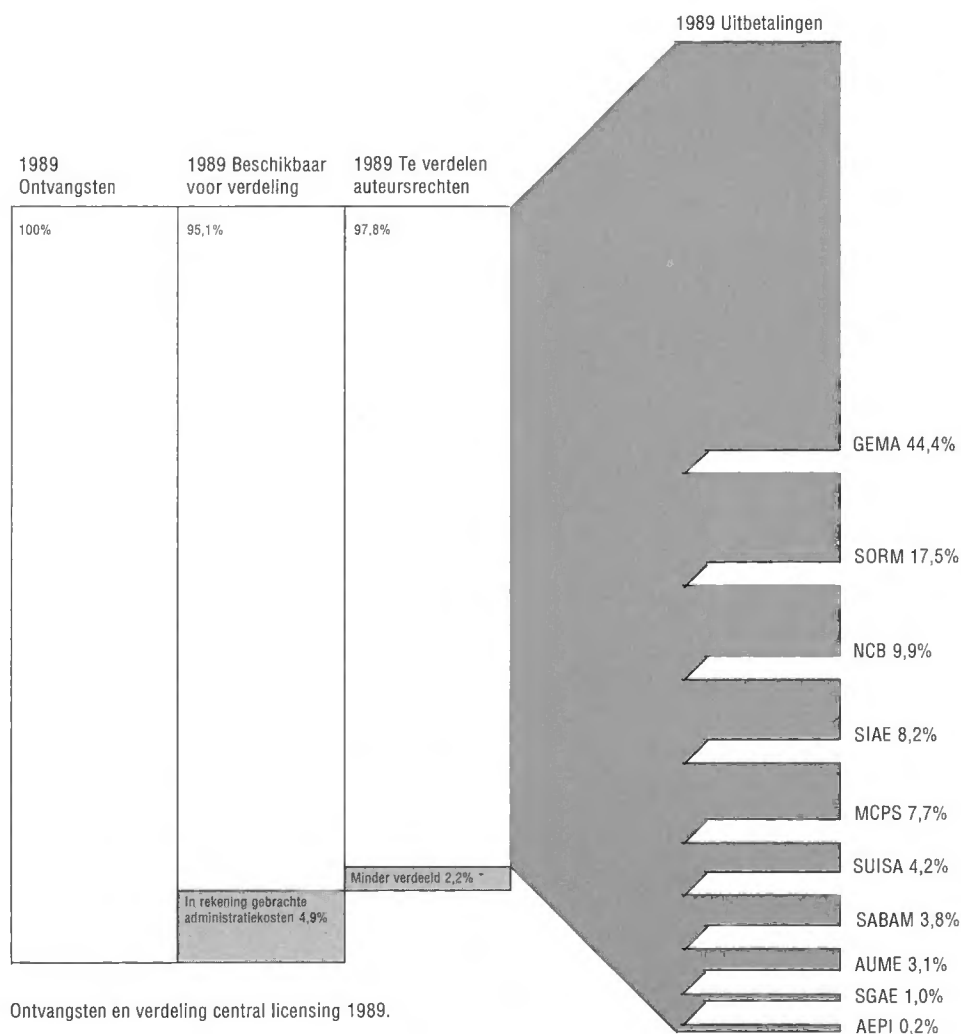
Tegen het licht van een eenwordende Europese markt is een goed functionerend BIEM (Bureau International des Sociétés gérant les Droits d'enregistrement et de Reproduction mécanique) van het grootste belang, niet alleen als onderhandelingspartner namens de auteursrechtorganisaties met de producenten maar ook met betrekking tot harmonisatie van wetgeving en als gesprekspartner met de EG-autoriteiten. Bovendien zou BIEM belangrijke

invloed kunnen hebben op de totstandkoming van netwerken van informatie-uitwisseling tussen de aangesloten auteursrechtorganisaties, waardoor een aanzienlijke kostenbesparing bereikt zou kunnen worden alsmede een snellere afrekening aan auteursrechthebbenden. Ondanks herintreding van GEMA in de BIEM bestaat niet de indruk dat deze in kracht is toegenomen en is van enige uitvoering van de enkele jaren geleden voorgenomen en noodzakelijke herstructurering nog geen sprake. Het ontbreekt deze organisatie aan voldoende slagvaardigheid en visie, te vaak wordt achter de feiten aangelopen. Zo valt het te betreuren dat BIEM er niet in geslaagd is met de video-industrie tot een raamovereenkomst te komen. Hierdoor is het gevaar groot dat per land verschillende tarieven en tariefssystemen zullen ontstaan. Een hoopvolle ontwikkeling is het feit dat in de loop van 1990 in Engeland de dwanglicentie op geluidsdragers zal zijn verdwenen, zodat nu ook daar te lande de BIEM-tarieven en condities als uitgangspunt voor de onderhandelingen kunnen gaan dienen.

Zoals wij in het begin van ons verslag meldden, troffen wij

dit jaar voor het eerst in belangrijke mate illegaal gefabriceerde CD's aan. Na een langdurig internationaal onderzoek kon in de herfst van 1989 in het oosten van het land een inval in een productiebedrijf gedaan worden, waarbij ca. 250.000 illegale CD's en een gelijk aantal illegale MC's in beslag genomen werden. Het bleek dat de producent in enkele Zuid-Europese landen licenties voor een geringe oplage per CD verwierf en vervolgens grote hoeveelheden fabriceerde en in geheel Europa verspreidde. Doordat de betrokken zusterorganisaties geen controle op de verleende toestemming uitoefenden, konden op deze manier miljoenen geluidsdragers in omloop gebracht worden zonder dat hiervoor een auteursrechtelijke vergoeding werd betaald. Nu het aantal productieplaatsen voor CD's binnen en buiten Europa aanmerkelijk toeneemt, valt te verwachten dat ook in toenemende mate illegaal geproduceerde CD's de markt zullen bereiken. Gezien de ervaringen zal een goede controle en informatie-uitwisseling tussen de auteursrechtorganisaties een absolute noodzaak zijn om een verdere groei van de illegale markt te voorkomen.

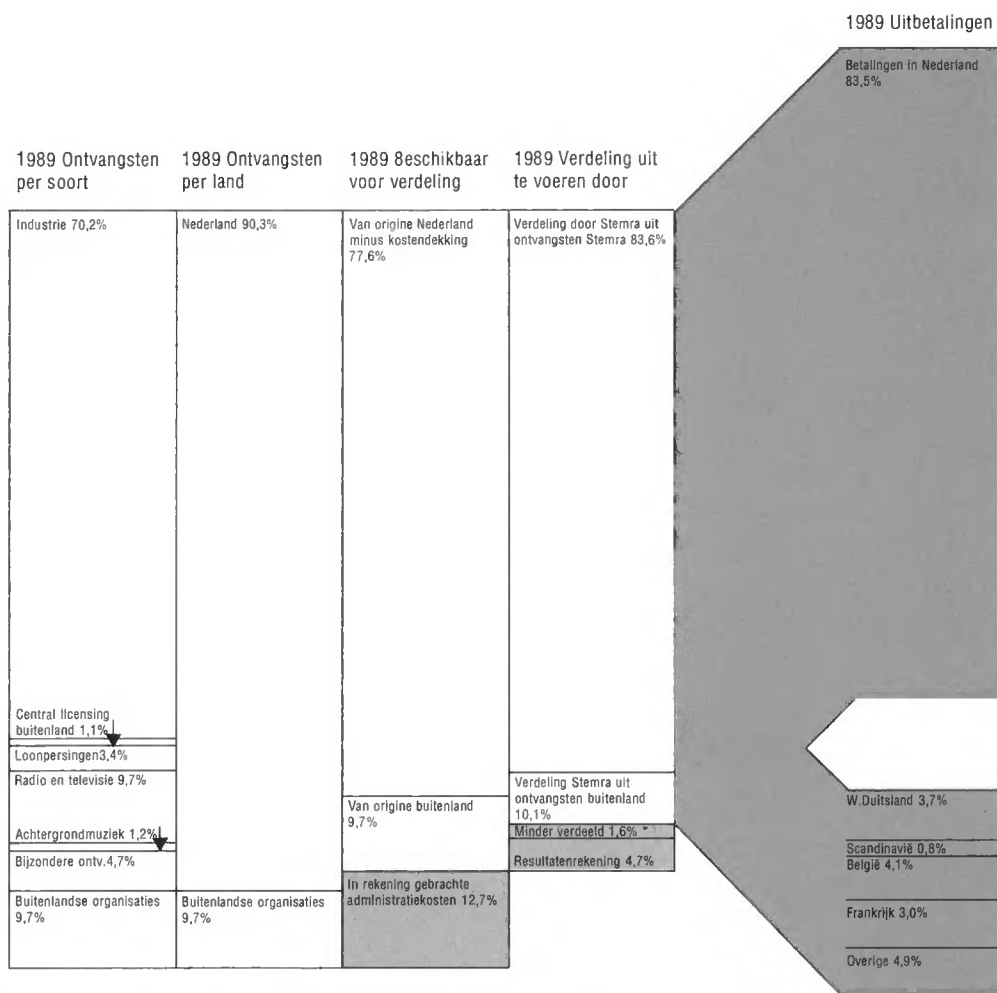
Zoals wij in ons vorige verslag konden melden, is het na veel mislukte pogingen gelukt om tesamen met industrie en handel collectieve promotie voor de geluidsdrager van start te laten gaan. De uitvoering hiervan is opgedragen aan de reeds lang bestaande Stichting Platen-10-Daagse die, onder een nieuwe naam, Stichting Collectieve Promotie Geluidsdragers (CPG), zich tot taak stelt

het imago van de geluidsdrager te verbeteren door middel van voorlichting en themacampagnes. Deze campagnes omvatten de totale breedte van het repertoire. Stemra is hierbij nauw betrokken en zal extra aandacht vragen voor het nationale repertoire dat, met name door de opkomst van de CD, steeds meer in verdrinking is gekomen. Deze uitstekende vorm van samenwerking met detailhandel en industrie is van groot belang voor de gehele muziekindustrie.

In het verslagjaar nam de Tweede Kamer, na vijftien jaar aandringen onzerzijds, de wet op het privé-kopiëren met algemene stemmen aan, nadat acht jaar geleden de toenmalige Minister van Justitie deze wet reeds toezegde. Men kan de regering dus bepaald geen overijld handelen verwijten, temeer daar de behandeling van de wet in de Eerste Kamer op het moment van deze verslaglegging nog steeds niet is voltooid. Wij hopen dat de implementatie van deze wet niet verder vertraagd zal worden, opdat vanaf 1991 de vergoeding voor privé-kopiëren van beeld en geluid een feit zal zijn.

In ons vorig verslag hebben wij alarm geslagen voor de gevolgen van de CD-verhuur. Teseamen met de NVPI (Nederlandse Vereniging van Producenten en Importeurs van Beeld en Geluidsdragers) was opdracht gegeven aan het marktonderzoekbureau AGB Attwood om deze gevolgen te meten. In september 1989 konden wij de resultaten van het marktonderzoek tijdens een drukbezochte persconferentie bekend maken. De resultaten van het onderzoek bevestigden de indruk dat de verhuur van CD's een explosieve groei doormaakte. Zo werden van juli 1988 t/m juni 1989 via openbare bibliotheken en commerciële bedrijven 6,2 miljoen CD's verhuurd. In het gehele jaar 1989 waren dat er 7,6 miljoen, hetgeen een stijging van ruim 22% betekent (binnen een periode van zes maanden). Het onderzoek bevestigde bovendien onze veronderstelling dat in 90% van de gevallen de gehuurde CD gekopieerd werd en dat de totale omvang van dit kopiëren ongeveer 30% van de CD-verkoopmarkt uitmaakte. Van belang is dat uit het onderzoek eveneens bleek dat een meerderheid van de huurders geen bezwaar zou hebben tegen een billijke vergoeding voor de auteurs, uitvoerende artiesten en producenten. Wij hebben, tesseamen met de NVPI, gepleit voor de spoedige invoering van een leenrecht voor geluids- en beelddragers. De regering heeft inmiddels aangekondigd voornemens te zijn in Nederland een wet op het leenrecht in te voeren. Wij hopen dat deze wet niet even lang op zich laat wachten als de wet op het privé-kopiëren.

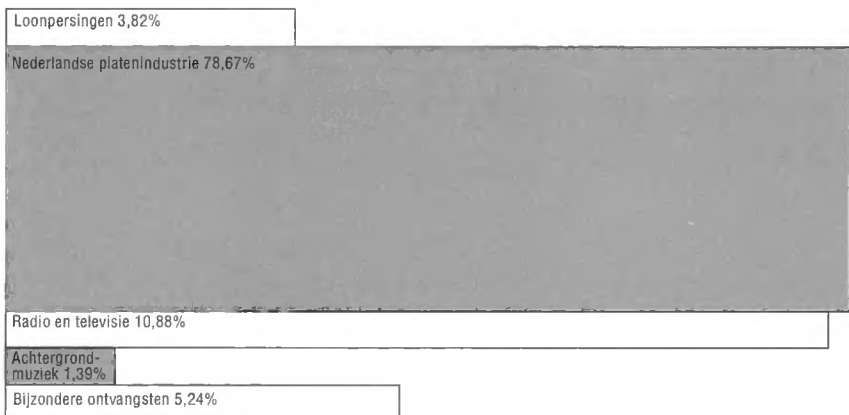
Programma EK'92

Externe en interne ontwikkelingen brachten ons ertoe in de loop van het verslagjaar het trainings- en kwaliteitsprogramma EK'92 te ontwikkelen. Op 8 juni werd het tijdens een bijeenkomst van alle medewerkers gelanceerd. Nu zowel omgevingsfactoren als interne, organisatorische ontwikkelingen leiden tot steeds hogere eisen, gesteld aan het functioneren van de organisatie als geheel en iedere medewerkende afzonderlijk achtten wij een systematische inspanning, gericht op het verbeteren van Effectiviteit en Kwaliteit, noodzakelijk. Het door ons in samenwerking met Broers & Partners ontwikkelde project voorziet in een gevarieerd meerjarenprogramma van bedrijfsopleidingen op het gebied van communica-

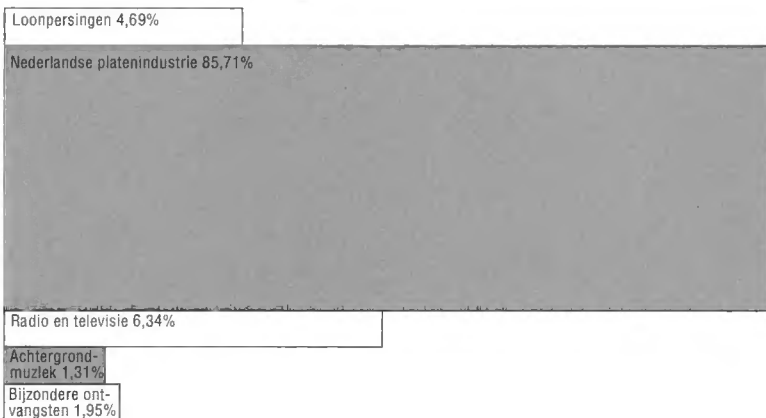
tie, management en overige vaardigheden. Tegelijkertijd wordt een kwaliteitsprogramma ontwikkeld waarbinnen voor in principe alle bedrijfssectoren knelpunten die de kwaliteit van de interne en externe dienstverlening nadelig beïnvloeden, worden geanalyseerd en weggenomen. Zulks moet leiden tot het aanvaarden van concrete normen en meetbare criteria voor de verschillende bedrijfsprocessen en op wat langere termijn tot het toetsen van de feitelijke verrichtingen aan de gestelde normen. Het devies daarbij is met een Effectiever bedrijf een verbeterde Kwaliteit van onze dienstverlening te realiseren zodat onze bedrijfsdoelstelling - de collectieve exploitatie van het auteursrecht - optimaal kan worden nagestreefd en de continuïteit van onze activiteiten wordt verzekerd. De eerste resultaten van het project EK'92 geven ons het vertrouwen daarmee de juiste weg te hebben ingeslagen.

1989

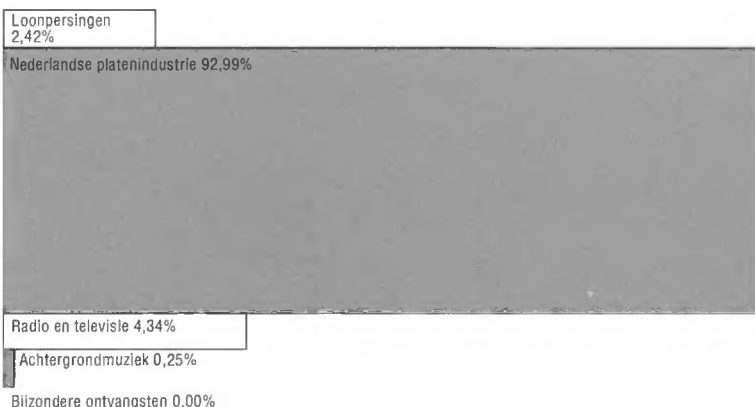
Totaal f 54,09 miljoen

1984

Totaal f 38,05 miljoen

1979

Totaal f 41,96 miljoen

Bedrijfsresultaten

De totale Nederlandse inkasso steeg in het verslagjaar met maar liefst 49%, tot *f* 181,3 miljoen, een nieuw record na de aanzienlijke inkassostijging in 1988. Dit is het gevolg van de goede ontwikkeling die de CD-verkopen op de Nederlandse markt doormaakten, alsmede van de ontwikkelingen binnen onze Central Licensing overeenkomsten. In dit verslagjaar wordt voor de eerste maal melding gemaakt van de inkassorubriek Central Licensing Buitenland, waarin de ontvangsten worden verantwoord die aan ons ter verdeling zijn toegezonden door buitenlandse zusterorganisaties, die op overeenkomstige wijze als wij Central Licensing overeenkomsten hebben afgesloten met andere multinationale industrieën. Het betreft hier de verkopen in het tweede kwartaal van één maatschappij. In de toekomst zal deze rubriek een sterke stijging ondergaan, ten koste van de rubriek Nederlandse Industrie. Reeds vóór 1989 was de verwachting uitgesproken dat de Central Licensing activiteiten van buitenlandse zusterorganisaties van negatieve invloed zouden zijn op de inkasso Nederlandse Industrie. Vooral nog is dit in de cijfers voor 1989 niet zichtbaar. De inkasso Nederlandse Industrie (inclusief loonpersingen) steeg van *f* 41,3 miljoen in 1988 naar *f* 44,6 miljoen in 1989, derhalve een stijging van 8%. De inkasso uit het buitenland steeg weliswaar met ca. *f* 0,4 miljoen (7,4%) maar is daarmee nog slechts op het niveau van 1985. In de loop van 1990 zal een nieuw werkingssysteem voor de buitenlandse afrekeningen operationeel worden, waarmee het mogelijk is meer alert te reageren op omissies die in deze afrekeningen worden geconstateerd. De inkasso Achtergrondmuziek boekte in 1989 een afname van 7,7% (1988 *f* 815.876) en kwam uit op een bedrag van *f* 752.683. Deze daling is onder andere toe te schrijven aan de gewijzigde contracten teneinde een betere controle en beheersing van deze markt te bewerkstelligen. Zorgwekkender is de ontwikkeling van de bijzondere inkasso's. Ook hier moest na jaren van gestage groei een afname in de inkasso geconstateerd worden, en wel van *f* 3,2 miljoen in 1988 naar *f* 2,8 miljoen in 1989. Enerzijds is hiervoor verantwoordelijk het uitblijven van een contract met de home-video producenten en anderzijds verslaptte onze greep op de audiovisuele markt. Een marktonderzoek naar de situatie op de audiovisuele markt alsmede gerichte controles binnen de betrokken categorie muziekgebruikers moeten onze inkassopositie op deze groeiemarkt versterken. In het verslagjaar is een aanzet gemaakt om onze informatiseringsbehoefte op langere termijn te formuleren. Aan de hand van dit onderzoek zullen nadere beslissingen genomen worden inzake de ontwikkeling van nieuwe informatiesystemen en de aanpassing van huidige systemen in de komende twee jaren. Het zal naar onze mening noodzakelijk zijn om voorzieningen te treffen binnen de organisatie om de continuïteit van onze operaties te verzekeren, dit te meer nu een groot deel van onze inkasso voortvloeit uit overeenkomsten met een betrekkelijk korte looptijd.

In het verslagjaar werd in totaal *f* 167,3 miljoen uitgekeerd tegenover *f* 108,7 miljoen in 1988. Een stijging derhalve van 53,8%. Het grootste gedeelte hiervan is uitgekeerd aan onze buitenlandse zusterorganisaties in het kader van onze Central Licensing overeenkomsten. Van de inkasso exclusief Central Licensing werd *f* 49,6 miljoen uitgekeerd, tegenover *f* 45,5 miljoen in 1988. Van deze bedragen ging in 1989 *f* 42,3 miljoen (1988 *f* 35,3 miljoen) naar Nederlandse rechthebbenden en *f* 7,3 miljoen (1988 *f* 10,2 miljoen) naar buitenlandse zusterorganisaties ter verdere verdeling. Deze laatste daling is het gevolg van de nu volledig ontwikkelde Central Licensing overeenkomsten. De exploitatielasten stegen in het verslagjaar met 12,4% tot *f* 12,9 miljoen. Deze stijging is een gevolg van de uitbreiding van onze activiteiten en de hogere kosten voor onze informatisering, voortvloeiend uit de aanschaf van een nieuw computersysteem en de herstructurering van de automatiseringsactiviteiten. De exploitatiebaten stegen met 25,3% tot *f* 20,9 miljoen (1988 *f* 16,7 miljoen). Deze bijzonder gunstige baten/lasten verhouding maakt het mogelijk om de bovenbedoelde verhoging van het voorzieningen niveau goeddeels te verwezenlijken door toevoeging van een bedrag ad *f* 3.989.904 (1988 *f* 1.834.556). Hierdoor resteert voor de na-uitkering een bedrag van *f* 4.016.523 (1988 *f* 3.367.790). Met dit bedrag is het mogelijk om de na-uitkering wederom vast te stellen op 10%.

Het geheel overziende mogen de resultaten over 1989 tot grote tevredenheid stemmen. Een blik in de toekomst wettigt de verwachting dat de komende jaren eveneens een positieve ontwikkeling te zien zullen geven. Onze organisatie zal daarbij gericht moeten zijn op voortgaande internationale samenwerking en verdere verbetering van de dienstverlening. Voorts zal Stemra alert moeten zijn en slagvaardig moeten kunnen inspelen op komende veranderingen in de Europese markt. Mede gelet op de grote, ook kwalitatieve, inzet van onze medewerkers zijn wij ervan overtuigd dat wij de toekomst met vertrouwen tegemoet kunnen treden.

De directie

Amstelveen, 20 april 1990

Mr J.H. Verhagen

Drs G.P. Willemsen

Voorstel van de directie aan de algemene vergadering van aangeslotenen

Blijkens de jaarrekening, door ons volgens artikel 19, lid 2 van de statuten opgemaakt, belooft het totaal van de baten f 20.924.039 (1988: f 16.693.569). De exploitatielasten bedragen f 12.917.612 (1988: f 11.491.223). Na toevoeging aan fonds en voorzieningen van in totaal f 3.989.904 (1988: f 1.834.556) resteert ergo ter aanwending voor de na-uitkering 1989 een bedrag ad f 4.016.523 (1988: f 3.367.790).

Uitgedrukt in een percentage van de ten behoeve van aangeslotenen en deelnemers van Stemra in de zin der statuten in 1989 verdeelde bruto bedragen uit binnenlandse inkasso betekent dit, dat de na-uitkering over 1989 10% zal bedragen. In aanmerking nemende de in rekening gebrachte administratiekosten ad 15%, zal - ten gevolge van de voorgestelde na-uitkering - het uitkeringspercentage van de voor aangeslotenen en deelnemers geïnde bedragen binnenland over 1989 95% bedragen (1988: 95%).

De directie

Amstelveen, 20 april 1990

Mr J.H. Verhagen

Drs G.P. Willemsen

Voorstel van het bestuur

aan de algemene vergadering van aangeslotenen

Onder verwijzing naar het verslag en het voorstel van de directie, alsmede naar de door de accountants Coopers & Lybrand Dijker Van Dien gefiatteerde jaarrekening, stellen wij u voor de jaarrekening 1989, met inbegrip van het voorstel van de directie, goed te keuren en bestuur en directie conform artikel 19, lid 6 van de statuten te déchargeren, onder dankzegging aan de directie en medewerkers voor de in het verslagjaar verrichte inspanningen en bereikte resultaten.

Nog meer dan het voorgaande jaar blijken de financiële en overigens geboekte resultaten zich in gunstige zin te hebben ontwikkeld. Vooral door de expansie op het gebied van Central Licensing activiteiten steeg de totale Nederlandse inkasso van ruim f 120 miljoen tot boven de f 180 miljoen. Wij spreken het vertrouwen uit dat een blijvend opgaande lijn in de resultaten voor de nabije toekomst verwacht mag worden.

Het bestuur

Amstelveen, 10 mei 1990

Drs A. Oosterhuis, voorzitter;
C. Aaftink, J. Andriessen, Mr B. Arp, Drs J. Boerstael, Mw M.J. Bos-Van Baaren,
J.H. Grevelt, Harry de Groot, A.A. Jansen jr., C. Smit, A.W.H. Vergouwen.

Betalingsbalans

(bedragen in duizenden gulden)

Land*	Organisatie	Tijdvak 1987-1989		Tijdvak 1984-1986	
		Ten goede gekomen aan	Ontvangen van	Ten goede gekomen aan	Ontvangen van
Griekenland	AEPI	292	31	82	40
Bondsrepubliek Duitsland	GEMA	107.234	9.570	36.822	7.026
Denemarken	NCB	29.760	861	25.973	638
Verenigd Koninkrijk	MCPS	13.552	1.574	1.684	630
België	SABAM	14.673	1.936	12.071	3.416
Frankrijk	SDRM	41.898	2.051	30.164	3.435
Spanje	SGAE	1.587	112	105	214
Italië	SIAE	18.278	436	4.897	319
Portugal	SPA	206	29	10	108
Totaal Europese Gemeenschap		227.480	16.600	111.808	15.826
Oostenrijk	AUSTRO-MECHANA	7.260	274	3.736	163
Zwitserland	SUISA	9.756	206	5.972	239
Overige Europese organisaties		338	89	335	109
Totaal Europa		244.834	17.169	121.851	16.337
Verenigde Staten	FOX AGENCY	1.632	0	556	0
Verenigde Staten	AMRA-MRL-SESAC	49	0	51	0
Rest wereld		306	836	1.000	394
Totaal wereld		246.821	18.005	123.458	16.731

* Frankrijk inclusief Luxemburg, Verenigd Koninkrijk inclusief Ierland.

Balans per 31 december

Balans per 31 december 1989

	1989	1988
Aktiva		
Vaste aktiva		
<u>Materiële vaste aktiva</u>		
Computerinstallatie	2.771.971	948.385
Overige bedrijfsmiddelen	322.698	332.977
	3.094.669	1.281.362
<u>Financiële vaste aktiva</u>		
Effekten en onderhandse leningen	53.146.754	51.205.685
Hypotheke u/g	3.095.324	3.128.149
	56.242.078	54.333.834
	59.336.747	55.615.196
Viottende aktiva		
<u>Vorderingen</u>		
Debiteuren	61.837.706	53.039.772
Te ontvangen interest	2.037.509	1.722.163
Vooruitbetaalde kosten	0	106.851
	63.875.215	54.868.786
<u>Liquide middelen</u>		
Deposito-rekeningen	14.516.730	6.889.471
Bankrekeningen	2.316.917	627.646
	16.833.647	7.517.117
	140.045.609	118.001.099

	1989	1988	
Passiva			
Stichtingskapitaal			1.000
Fonds			
Instandhoudingsfonds	4.734.831		2.250.000
Voorzieningen			
Voorziening voor waarde- verandering effecten	1.552.801	2.390.242	
Voorziening voor kostenegalisatie	856.992	2.184.678	
Voorziening voor herhuisvesting	0	1.001.212	
Overige voorzieningen	1.236.356	855.592	
		3.646.149	6.431.724
		8.381.980	8.682.724
Langlopende schulden			
Krediet-instellingen	3.049.107		0
Kortlopende schulden			
Te verdelen auteursrechten:			
Nederland	29.266.252	25.023.025	
Buitenlandse organisaties	6.942.368	7.747.719	
Na-uitkering	4.016.523	3.367.790	
	40.225.143	36.138.534	
Voorschotten Nederlandse grammofoonplatenindustrie	75.495.405	62.487.893	
Buitenlandse organisaties in rekening-courant	6.441.067	3.375.222	
Te verrekenen met grammofoon- platenindustrie en loonpersers	188.082	232.489	
Te betalen toeslag buitenland	727.562	1.028.513	
Vereniging Buma	-/- 17.006	294.932	
Stemra-aangeslotenen	1.607.211	918.242	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	2.744.294	3.754.877	
Te betalen vakantietoeslag	118.400	103.300	
Overige crediteuren	1.084.364	984.373	
		128.614.522	109.318.375
		140.045.609	118.001.099

Exploitatierkening

Exploitatierkening over 1989

	1989		1988	
Lasten				
<u>Exploitatielasten</u>				
Personele kosten	8.209.438		7.270.017	
Huisvesting	1.218.746		984.105	
Afschrijvingen	953.955		1.197.289	
Overige kosten	2.535.473		2.039.812	
		12.917.612		11.491.223
<u>Overige lasten</u>				
Toevoeging fonds en voorzieningen	3.989.904		1.834.556	
Na-uitkering	4.016.523		3.367.790	
		8.006.427		5.202.346
		20.924.039		16.693.569
Baten				
In rekening gebrachte administratiekosten auteursrechten Nederland	13.905.314		11.123.270	
<u>Overige baten</u>				
In rekening gebrachte repartitiekosten auteursrechten buitenland	371.952		314.987	
Onverdeelbare rechten en bagatellen	1.795.697		694.819	
Entreegelden en jaarlijkse bijdragen	448.126		489.822	
Interest	4.402.950		4.069.221	
Diverse baten	0		1.450	
		20.924.039		16.693.569
Saldo		0		0

Toelichting

op balans en exploitatierekening

Algemeen

Doelstelling van de Stichting Stemra

De stichting stelt zich ten doel zowel de materiële als immateriële belangen van auteurs, uitgevers en overige auteursrechthebbenden te behartigen en te bevorderen, zulks in het bijzonder met betrekking tot het mechanisch reproduktierecht. Voorts stelt de stichting zich ten doel de uitoefening en handhaving van het mechanisch reproduktierecht, ten behoeve van zowel deelnemers-auteurs, deelnemers-uitgevers als van andere auteurs en auteursrechthebbenden. In dit kader wordt ten dienste van deze doelstelling deelgenomen aan de uitvoering en bevordering van verschillende activiteiten.

Grondslagen van waardering en bepaling van het resultaat

De waardering van de materiële vaste activa geschiedt op basis van historische kostprijzen, rekening houdend met jaarlijkse afschrijvingen.

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij per post van een andere grondslag melding wordt gemaakt.

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de voor de exploitatie gemaakte kosten en andere lasten van het jaar enerzijds en de ontvangen interest, de andere baten en de voor kostendekking benodigde in rekening gebrachte administratiekosten anderzijds. De exploitatierekening sluit derhalve zonder saldo.

Vreemde valuta worden gewaardeerd tegen koersen per jaaruilto indien de koersen waartegen de vordering respectievelijk verplichting wordt afgewikkeld niet kontraktueel zijn vastgelegd.

De grondslagen waarop de waardering van de activa en de passiva berusten, zijn ongewijzigd ten opzichte van het vorig jaar.

De opstelling van de jaarrekening geschiedt volgens de gebruikelijke normen, gegeven de aard en doelstelling van de stichting.

Balans Vaste activa

Stemra en Buma zijn met ingang van 1 juli 1987 een 10-jarige huurovereenkomst aangegaan voor het verkochte kantoorgebouw. De gezamenlijke verplichtingen over 1989 bedroegen f 1.713.589.

Computerinstallatie

De medio 1989 in gebruik gestelde computerinstallatie, waarin Stemra en Buma elk voor 50% participeren, is geleased. De aanschafwaarde van de computer is bij de activa opgenomen, terwijl de kontante waarde van de lease termijnen op basis van een rentepercentage van 9 als verplichting in de balans is verantwoord.

Mutaties materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Computer- installatie	Overige bedrijfsmiddelen	Totaal
Afschrijvingspercentages	20	14,3 - 20	
<u>Stand per 1 januari</u>			
Aanschafprijs	3.478.678	2.226.852	5.705.530
Cumulatieve afschrijvingen	2.530.293	1.893.875	4.424.168
Balanswaarde	948.385	332.977	1.281.362
<u>Mutaties</u>			
Investeringsen +/+	2.812.880	83.310	2.896.190
Desinvesteringsen -/-	210.078	0	210.078
Afschrijvingen -/-	779.216	93.589	872.805
Saldo	1.823.586	-/- 10.279	1.813.307
<u>Stand per 31 december</u>			
Aanschafprijs	2.812.880	2.310.162	5.123.042
Cumulatieve afschrijvingen	40.909	1.987.464	2.028.373
Balanswaarde	2.771.971	322.698	3.094.669

Effekten en onderhandse leningen

Onder dit hoofd zijn in de balans opgenomen:

Obligaties	25.186.820
Onderhandse leningen	18.500.000
Aandelen	9.544.154
Opties	-/- 84.220
Balans per 31 december	53.146.754

De waardering van aandelen en opties vindt plaats tegen beurskoers per jaartultimo. Obligaties worden ten hoogste tegen pari gewaardeerd en onderhandse leningen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. De gemiddelde gewogen rentevoet op onderhandse leningen is 6,5% bij een gemiddelde looptijd van 5,5 jaar. Waarderingsverschillen op obligaties, aandelen en opties worden ten laste/gunste gebracht van de voorziening waardeverandering effekten.

In 1989 werd het saldo van de nadelige verschillen op de bestaande portefeuille ad f 837.441 ten laste van deze voorziening gebracht.

De voorziening waardeverandering effekten bedraagt per 31 december 1989 f 1.552.801 en dient voor het opvangen van toekomstige nadelige koersverschillen.

Hypothekeu u/g

De onder dit hoofd opgenomen bedragen kunnen worden onderverdeeld naar:

	1989	1988
Hypothecaire leningen aan medewerkers	845.324	628.149
Hypothecaire leningen op bedrijfspanden	2.250.000	2.500.000
Balans per 31 december	3.095.324	3.128.149

Mutaties financiële vaste activa

De mutaties in de financiële vaste activa kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Effekten	Hypotheke <u>n</u> u/g	Totaal
Balans per 1 januari	51.205.685	3.128.149	54.333.834
Mutaties			
Verwerving/verstrekking +/+	10.196.024	244.524	10.440.548
Koersveranderingen -/-	837.441	0	837.441
Aflossingen/verkoop <u>n</u> -/-	7.417.514	277.349	7.694.863
Saldo	1.941.069	-/- 32.825	1.908.244
Balans per 31 december	53.146.754	3.095.324	56.242.078

Vlottende activa**Debiteuren**

Onder de debiteuren zijn de volgende vorderingen opgenomen, onder aftrek van de wenselijk geachte voorzieningen:

	1989	1988
Te ontvangen auteursrechten (inclusief voorschotten grammofoonplatenindustrie)	14.698.365	17.153.309
Aangeslotenen en deelnemers	585.053	850.729
Te verrekenen voorschotten inzake central licensing	45.739.413	34.311.493
Overige vorderingen	814.875	724.241
Balans per 31 december	61.837.706	53.039.772

Liquide middelen

De deposito's hebben een looptijd tot uiterlijk 20 februari 1990.

Fonds/Voorzieningen

Totaal overzicht fonds en voorzieningen

	31 december 1989	+/ mutaties	-/ mutaties	31 december 1988
Instandhoudingsfonds	4.734.831	2.484.831	0	2.250.000
Voorzieningen				
Waardeverandering effecten	1.552.801	0	837.441	2.390.242
Kostenegalisatie	856.992	750.000	2.077.686	2.184.678
Herhuisvesting	0	0	1.001.212	1.001.212
Overige voorzieningen	1.236.356	1.260.073	879.309	855.592
Totaal voorzieningen	3.646.149	2.010.073	4.795.648	6.431.724
Fonds en voorzieningen	8.380.980	4.494.904	4.795.648	8.681.724

Fonds**Instandhoudingsfonds**

Het instandhoudingsfonds heeft ten doel de continuïteit van de uitvoering der werkzaamheden te verzekeren en dient mede ter nakoming van verplichtingen jegens derden.

In het verslagjaar werd f 2.484.831 toegevoegd. Onttrekkingen vonden in het verslagjaar niet plaats.

Voorzieningen

Balans per 1 januari
 Onttrokken/toegevoegd
 zijnde het koersverschil op
 effecten per 31 december
 Balans per 31 december

Voorziening voor waardeverandering effecten

De voorziening dient voor het opvangen van toekomstige koersverschillen op effecten (excl. onderhandse leningen).

	1989	1988
Balans per 1 januari	2.390.242	1.774.605
Onttrokken/toegevoegd zijnde het koersverschil op effecten per 31 december	837.441	615.637
Balans per 31 december	1.552.801	2.390.242

Voorziening voor kostenegalisatie

Deze voorziening is gevormd ter dekking van bijzondere lasten met een incidenteel karakter, alsmede tegen mogelijke risico's waarvan het optreden en de omvang niet vooraf zijn vast te stellen.

	1989	1988
Balans per 1 januari		2.184.678
In het verslagjaar werd toegevoegd	250.000	750.000
Toevoeging uit voorziening voor herhuisvesting	500.000	0
		750.000
		2.934.678
en onttrokken de kosten inzake:		
Projekt herstructurering	0	291.335
Incidentele personele uitkering	0	134.867
Bijzondere huisvestingskosten	67.733	318.218
Externe adviseurs	124.505	82.761
Personele kosten	176.779	261.954
Lease verplichting	239.698	0
Operational management automatisering	3.695.860	0
Diverse overige posten	13.776	3.250
	4.318.351	1.092.385
Af: aandeel Buma	2.240.665	565.336
	2.077.686	527.049
Balans per 31 december	856.992	2.184.678

Voorziening voor herhuisvesting

Deze voorziening, welke in 1987 is gevormd, werd tot een bedrag ad f 500.000 aangewend voor het operational management kontrakt automatisering en voor het overige ter verbetering van de bestaande huisvesting. Hiermee is de voorziening opgeheven.

Overige voorzieningen: Voorziening voor bijzondere projecten

Deze voorziening is gevormd ter dekking van de kosten verbonden aan projecten ter behartiging en bevordering van de belangen van auteurs en uitgevers.

	1989		1988
Balans per 1 januari	821.362		443.480
In het verslagjaar werd toegevoegd:			
– 0,75% van het in totaal aan aangeslotenen en deelnemers uitgekeerde bedrag, uitmakende	317.614		264.739
– 0,75% van het aan buitenlandse organisaties uitgekeerde bedrag, uitmakende	54.612		76.590
– 0,75% van het aan buitenlandse organisaties uitgekeerde bedrag, inzake central licensing, uitmakende	882.847		474.623
	1.255.073		815.952
Incidentele toevoeging	0		268.604
	1.255.073		1.084.556
	2.076.435		1.528.036
Onttrokken werden de voor rekening van Stemra gekomen kosten inzake:			
Piraterijbestrijding, produkt- en marktontwikkeling, research en managementinformatie	536.584		446.006
Kosten inzake jubileum Buma	0		71.953
Bijdrage muziekpromotieprojecten	217.250		52.000
Samenstelling 'Nationale Hitparade'	22.004		38.129
Bijdrage in de exploitatielasten Stichting Fonografisch Museum	35.000		35.000
Verleende garantie Stichting BFO inzake CD-project	0		29.000
Bijdrage in juridische kosten Stichting Beeldrecht	10.000		10.000
Bijdrage Stichting Nationale Opleiding Voor Geluidsdragers			
Detailhandelaren	0		4.800
Projekt Effectiviteit & Kwaliteit (EK'92)	46.764		0
Overige uitgaven	6.667		19.786
	874.269		706.674
Balans per 31 december	1.202.166		821.362

Overige voorzieningen: Voorziening voor ingegane pensioenen

	1989		1988	
Balans per 1 januari	34.230		34.270	
Toegevoegd in het verslagjaar	5.000		5.000	
		39.230		39.270
Ten laste werden gebracht de uitbetaalde pensioenen		5.040		5.040
Balans per 31 december		34.190		34.230

Langlopende schulden**Krediet-instellingen**

De opgenomen langlopende verplichtingen hebben betrekking op het Stemra aandeel in de lease overeenkomst van de centrale computerinstallatie. Deze leaseverplichting is op basis van een rentepercentage van 9 kontant gemaakt. Van deze verplichting vervalt f 649.000 het komend boekjaar.

Kortlopende schulden**Te verdelen auteursrechten**

Het onder dit hoofd opgenomen bedrag zal in de loop van 1990 worden verdeeld, met dien verstande dat in de posten 'Nederland' en 'buitenland' is begrepen een bedrag ad f 8.639.009 (1988: f 8.763.807) dat, omdat de verdelingsgegevens onvolledig zijn of ontbreken, nog niet in verdeling kon worden gebracht.

Voor het verloop van de te verdelen auteursrechten zie het afzonderlijk overzicht: Verantwoording exploitatie en verdeling auteursrechten.

Voorschotten Nederlandse grammofoonplatenindustrie

Onder dit hoofd zijn opgenomen gefactureerde voorschotten op door de Nederlandse grammofoonplatenindustrie nog af te rekenen reproductierechten over tijdvakken tot eind 1989. Wanneer van deze producenten de afrekening wordt ontvangen, worden deze voorschotten met de ter verdeling te ontvangen auteursrechten verrekend.

Buitenlandse organisaties

De aan de buitenlandse organisaties per 31 december 1989 verschuldigde bedragen werden in februari 1990 grotendeels afgewikkeld.

Te verrekenen met grammofoonplatenindustrie en loonpersers

Onder dit hoofd zijn opgenomen bedragen betrekking hebbende op nog te ontvangen afrekeningen over verstreken tijdvakken alsmede door industrie en loonpersers gestelde garanties.

Exploitatierekening

Salarissen
Sociale lasten
Pensioenpremies
Overige personele kosten
Aan Buma vergoed inzake gemeenschappelijke afdelingen
Aan derden toegerekend en ten laste van voorzieningen gebrachte bedragen
Ten laste van de exploitatierekening

Personele kosten

De personele kosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	1989	1988
2.519.480	2.325.011	
457.092	452.628	
394.397	352.900	
230.075	237.987	
3.601.044	3.368.526	
5.254.338	4.560.082	
8.855.382	7.928.608	
645.944	658.591	
8.209.438	7.270.017	

Gedurende 1989 waren gemiddeld 53 medewerkers, al dan niet met een volledig dienstverband, in dienst.

Toevoeging aan fonds en voorzieningen

	1989	1988
2.484.831	0	
250.000	750.000	
1.255.073	1.084.556	
3.989.904	1.834.556	

Entreegelden en jaarlijkse bijdragen

Met ingang van 1985 werd de reglementaire bepaling van kracht, die voorziet in een jaarlijks door de deelnemers te betalen bijdrage in de voor de exploitatie gemaakte kosten, door het Bestuur vastgesteld op f 75,- per jaar.

Interest

	1989	1988
3.285.332	3.144.167	
882.608	533.663	
64.890	68.355	
668.461	358.522	
4.901.291	4.104.707	
104.951	35.486	
393.390	0	
4.402.950	4.069.221	

Verantwoording

exploitatie en verdeling auteursrechten

	Nederland	Buitenland	Totaal 1989	Nederland	Buitenland	Totaal 1988
Exploitatie						
Te verdelen auteursrechten aan het begin van het jaar	25.023.025	7.747.719	32.770.744	19.880.233	6.904.727	26.784.960
In het verslagjaar ontvangen:						
Nederlandse grammofoonplaten-industrie inclusief loonpersingen	44.613.076			41.301.160		
Central licensing	126.533.612			70.746.792		
Central licensing buitenland	641.249			0		
Radio en televisie	5.886.763			5.565.241		
Achtergrondmuziek	752.683			815.876		
Bijzondere inkasso's	2.836.302			3.191.338		
Buitenlandse organisaties		5.899.015			5.494.089	
	181.263.685	5.899.015		121.620.407	5.494.089	
Af: In rekening gebrachte administratiekosten	13.905.314			11.123.270		
	167.358.371	5.899.015	173.257.386	110.497.137	5.494.089	115.991.226
			206.028.130			142.776.186
In het verslagjaar in verdeling genomen	163.115.144	6.704.366	169.819.510	105.354.345	4.651.097	110.005.442
Te verdelen auteursrechten aan het einde van het jaar	29.266.252	6.942.368	36.208.620	25.023.025	7.747.719	32.770.744
Verdeling						
Uitgekeerd aan:						
Aangeslotenen en deelnemers*	36.963.032	5.385.529	42.348.561	30.964.228	4.334.353	35.298.581
Buitenlandse organisaties	7.162.270	119.283	7.281.553	10.211.994	0	10.211.994
Idem, inzake central licensing	117.712.989	0	117.712.989	63.283.094	0	63.283.094
	161.838.291	5.504.812	167.343.103	104.459.316	4.334.353	108.793.669
Te betalen toeslag buitenland	308.758	0	308.758	201.967	0	201.967
Onverdeelbare rechten en bagatellen	968.095	827.602	1.795.697	693.062	1.757	694.819
In rekening gebrachte repartitie-kosten auteursrechten buitenland	0	371.952	371.952	0	314.987	314.987
Verdeelde auteursrechten	163.115.144	6.704.366	169.819.510	105.354.345	4.651.097	110.005.442

* Inclusief rechtstreekse vertegenwoordigingen

Accountantsverklaring

Wij hebben de jaarrekening 1989 van de Stichting Stemra te Amstelveen gecontroleerd.

Op grond van dit onderzoek zijn wij van oordeel dat deze jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Stichting per 31 december 1989 en van het resultaat over 1989.

Amsterdam, 20 april 1990

Coopers & Lybrand Dijker Van Dien

Direktie en stafmedewerkers

Vereniging Buma/Stichting Stemra

Direktie Buma/Stemra Mr. J.H. Verhagen
Drs. G.P. Willemsen

Adjunkt-direkteur Buma H. Endlich
Adjunkt-direkteur Facilitaire Diensten Drs. H. Molenkamp RA
Adjunkt-direkteur Stemra R. Mooij
Adjunkt-direkteur Repertoire Beheer T. Smits

Algemeen secretaris Mr. H.J.W. Eijkelenboom

Direktie-secretariaat Mevr. C.E.M. van Loenhout

Hoofd Personeelszaken A.L. Bergsma
Hoofd Opsporingsdienst M.G. de Boer
Hoofd Juridische en Algemene Zaken Mr. R.L. du Bois
Hoofd Public Relations G.E. Knops
Hoofd Internationale Betrekkingen C.J. Witbraad

Colofon

Vormgeving Studio Ton van der Spruit, Amsterdam
Druk WC den Ouden bv, Amsterdam

